

LANDSCHAPSPARK MOERENBURG-KONINGSHOEVEN,
VORSTELIJKE ACHTERTUIN VAN TILBURG

Vorstelijk LANDSCHAP

EEEN *Vorstelijk* LANDSCHAP

Verbinding tussen stad en natuur,
waar historie cultiveert,
verantwoord ondernomen wordt
en de stad ontspant.

Hier groeit in rust en balans
een vorstelijk landschap
waar je de stilte proeft.

Versterken van
het landschap

Nieuwe iconen in het
landschap

Verbinden van
stad en land

2	Ontmoeting	ABT DOM BERNARDUS
3	Stad & Platteland, innig verbonden	
4	Versterken door samenwerken in Het Groene Woud	MOERENBURG – KONINGSHOEVEN, LANDSCHAP VAN ALLURE
7	Landschapspark Moerenburg - Koningshoeven	RIJKE ECOLOGIE, AANTREKKELIJK LANDSCHAP
9	Proef de stilte	INDRUKKEN VAN EEN KARAKTERISTIEK LANDSCHAP
11	Schetsen & Overzichtskaat	
15	Deelproject 1: Versterken van het landschap	PRESTATIE : VESTERKEN VAN HET LANDSCHAP PRESTATIE : GRONDRUIL PRESTATIE : VEE IN DE WEI
19	De Vorstelijke achtertuin van Tilburg	
21	Dieren in het groen	EXTENSIEF EN BIOLOGISCH BOEREN, HEEL NORMAAL
25	Deelproject 2 : Nieuwe iconen in een vorstelijk landschap	PRESTATIE : RENDIERHOEVE & KLOOSTERTUIN PRESTATIE : KUNST IN EEN VORSTELIJK LANDSCHAP
27	Voortbouwen op traditie	HISTORIE EN TOEKOMST
31	Iconen in het landschap	
33	Recht doen aan het verleden	

Ontmoeting

Abt Dom Bernardus

“ Als ik kijk naar het landschap rondom onze abdij denk ik vaak: wat een rijkdom hebben we, en wat is Gods schepping prachtig! De heilig verklaarde abt Bernardus van Clairvaux (1090-1153) heeft ons geleerd dat hij meer van bomen leerde dan van boeken. Wellicht dat de spiritualiteit van de natuur daarom zo'n grote rol speelt in de spiritualiteit van onze orde op Koningshoeven.

Op en rond ons landgoed nabij Tilburg is die spiritualiteit voelbaar aanwezig. De rust, de stilte, de contemplatie koesteren we. Maar we zien deze plek ook als een oord van ontmoeting. Ontmoeting tussen God en mens, tussen mens en natuur, tussen mens en mens. Gastvrij biedt deze omgeving plaats aan mensen die de rust opzoeken of geïnspireerd willen worden.

We creëren, samen met heel veel betrokkenen, plaatsen voor ontmoeting. Op onze abdij en brouwerij, maar ook net daarbuiten en in het landschap eromheen. Duizenden zagen al dat deze locatie, tussen Moerenburg en de Oisterwijkse Vennen, uniek is in zijn soort. Die uniciteit voedt de verwachting dat deze plek mensen blijft trekken. Daar ijveren we voor, samen met de ondernemers in het gebied, met overheden, landschapsorganisaties en iedereen die zich betrokken voelt. Die samenwerking, die ontmoeting, ook dat voelt als rijkdom. „

36	Verhalen uit het verleden	AMBITIES VOOR 'RIOOLWATERZUIVERINGSINSTALLATIE OOST'
37	Deelproject 3: Verbinden van stad en land	PRESTATIE : LEISURE LANES PRESTATIE : DOORBREEK BARRIÈRES PRESTATIE : SLOWFOOD PRESTATIE : VERDUURZAMEN VAN DE BIERBROUWERIJ
42	De innerlijke overtuiging van een monnik	
45	Proeven van authentiek Brabant	TRAPPISTENBROUWERIJ DE KONINGSHOEVEN B.V., CENTRUM VAN BEDRIJVIGHEID
48	Op de Pedalen	
50	Colofon	

Rondom Tilburg worden de landschappen steeds beter met elkaar verbonden. Ook vervlechting van de natuur met de stad wordt nadrukkelijk nagestreefd. Wethouder Berend de Vries is verantwoordelijk voor het ‘groen’ in de gemeente. “Natuur-binnen-handbereik biedt veel mogelijkheden voor recreatie”, zegt hij. “Tegelijkertijd bevordert veel groen in de omgeving het algehele vestigingsklimaat van de stad.”

Stad en platteland, *innig verbonden*

Landschapspark Moerenburg-Koningshoeven verbindt de stad met Het Groene Woud. “Deze zone – met unieke rustpunten zoals Abdij Koningshoeven en de reconstructie van Huize Moerenburg – gaat van zuidoost naar zuidwest. Ze biedt voor veel inwoners uit de stad de mogelijkheid om eenvoudig het buitengebied in te gaan.”

Joggen en skeeleren

Moerenburg ontvangt op die manier al heel veel mensen, die er hun ommetjes joggen, wandelen of skeeleren. “De aantrekkingskracht van dit gebied is groot, mede dankzij de gemakkelijke toegankelijkheid en alle initiatieven die ondernemers en organisaties in het gebied zelf hebben ontplooid. Door die lijn door te trekken naar Koningshoeven hebben bezoekers straks een nog groter gebied tot hun beschikking waar het prettig toeven is.”

Groene ‘long’

Moerenburg -Koningshoeven ligt pal tegen de stad aan. De gemeente heeft al besloten om de kwaliteiten van het landschapspark in het stedelijk gebied te integreren. “De transformatie van de Piushaven tot modern woon- en verblijfsgebied gaat gepaard met de aanleg van wandelpaden en een parkachtige beplanting die, naarmate je dichterbij het buitengebied komt, steeds robuuster wordt. Zo ontstaat een groene ‘long’, een vloeiende overgang van de stad naar authentiek Brabants platteland. Daarmee benadrukken we de intense verbondenheid die Tilburg voelt met omliggende nationale en regionale landschappen.”

Tilburgse wethouder
Berend de Vries

In Nationaal Landschap Het Groene Woud vindt al enkele jaren een bijzonder proces plaats. Ondernemerschap, innovatie, verbreding, landschaps- en natuurkwaliteit en de relatie stad – platteland trekken er samen op. Sinds 2011 is Het Groene Woud (HGW) een Landschap van Allure. Ontwikkelingsgericht werken provincie en Het Groene Woud samen aan de versterking van de ruimtelijke kwaliteit, beleving en biodiversiteit van het landschap en aan de stimulering van de regionale economie.

MOERENBURG – KONINGSHOEVEN, LANDSCHAP VAN ALLURE

Versterken door samenwerken... in *Het Groene Woud*

Het realiseren van natuur- en landschapswaarden is sinds het ontstaan van HGW een kernopgave geweest. Om tot uitvoering te komen, zijn drie elkaar naadloos aanvullende strategieën uitgestippeld:

1. Het opzetten van een nieuwe aanpak voor de realisatie van natuur- en landschapswaarden.
2. Het inzetten op de realisatie van een beperkt aantal topprojecten.
3. Een structurele samenwerking tussen overheden, natuur- en landbouworganisaties en andere maatschappelijke organisaties, particulieren en ondernemers in deelgebieden waar een samenhangende opgave ligt. Doel van deze samenwerking is het realiseren van projecten die bijdragen aan de gezamenlijke ambitie voor het gebied.

Nieuwe aanpak

Het Landschap van Allure Moerenburg - Koningshoeven richt zich op het gericht kwalitatief verbeteren en in stand houden van natuur- en landschapsgebieden in een goede samenwerking tussen overheden en eigenaren. We zoeken daarbij naar nieuwe vormen waar partijen zich gezamenlijk in kunnen vinden en waaraan ze actief willen bijdragen. Dit betekent dat we naar méér verwevenheid gaan tussen natuur, landschap en landbouw. We richten ons expliciet op instandhouding en versterking van natuur- en landschapswaarden in samenhang met duurzame ontwikkelingsmogelijkheden van de grondgebonden veehouderij.

Topproject

Het Landschap van Allure Moerenburg - Koningshoeven is een topproject. Ze draagt bij aan minimaal vier van de acht programma-lijnen die Streekraad Het Groene Woud voor topprojecten vaststelde:

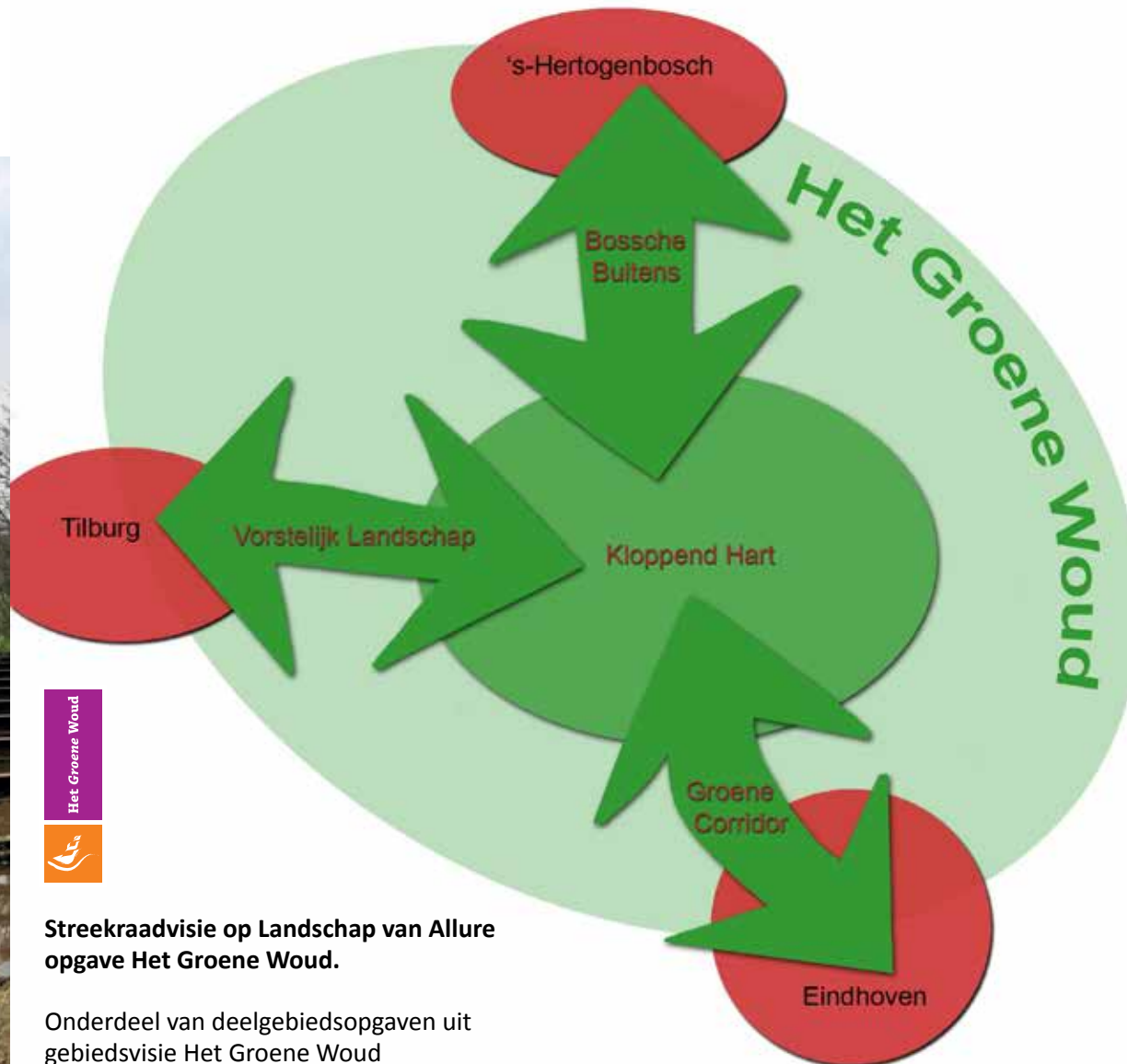
1. Ze draagt bij aan de stad-land relatie met projecten die de verbinding tussen stad en land verbeteren, zowel fysiek-ruimtelijk als in beleving.
2. Ze draagt bij aan de ruimtelijke kwaliteit en het cultuurhistorisch landschap met projecten die het ruimtelijke niveau en de cultuurhistorische waarden in HGW beleefbaar maken, herstellen of verbeteren.
3. Ze versterkt economie, toerisme en streekproducten met projecten die de mogelijkheden vergroten om deze elementen verder uit te bouwen/te ontwikkelen.
4. Ze draagt bij aan multifunctionele landbouw en landschappelijk verantwoord ondernemen met projecten die verbreding van de landbouw stimuleren en tegelijkertijd de natuur- en landschapswaarden van HGW in stand houden/versterken.

Structurele samenwerking

Het Landschap van Allure Moerenburg - Koningshoeven kenmerkt zich door samenwerking. De gemeente Tilburg, Streekraad HGW, Abdij OLV van Koningshoeven, ondernemers, het onderwijs en natuur- en maatschappelijke organisaties slaan structureel de handen ineen om gezamenlijk projecten te realiseren die bijdragen aan de gemeenschappelijke ambitie voor het gebied.

Het dna van Het Groene Woud

Het Groene Woud is de binnentuin, het groene hart, van de steden Tilburg, 's-Hertogenbosch en Eindhoven. Het watersysteem is zeer bepalend voor het landschap en de kwaliteit. Daarnaast blinkt HGW uit in diversiteit en hoeveelheid cultuurhistorische waarden. Er is een grote afwisseling in natuur- en cultuurlandschap op kleine schaal die uniek is voor heel Nederland. De manier van samenwerken in HGW is eveneens uniek. HGW is een groot gebied met een goede organisatiestructuur, waarbij wordt ingezet op het behalen van omgevings-, sociale en economische doelen. Zo worden de kernkwaliteiten, het dna van HGW, over de hele linie versterkt. Datzelfde dna is terug te vinden in de (deel)projecten die zijn geïnitieerd voor het investeringsvoorstel Landschap van Allure Moerenburg - Koningshoeven.

Streekraadadvies op Landschap van Allure opgave Het Groene Woud.

Onderdeel van deelgebiedsopgaven uit gebiedsvisie Het Groene Woud

Agenda van Brabant

In de Agenda van Brabant spreekt de provincie de ambitie uit om structureel tot de Europese top van kennis- en innovatieregio's te blijven horen. Wat daarvoor nodig is: een hoge dynamiek in met name de grote steden, maar óók een kwalitatief hoogstaand leef- en vestigingsklimaat. Om bedrijven te boeien en talenten te binden, is 'werk' of 'salaris' niet voldoende. Steeds vaker geven een aantrekkelijke leefomgeving en een prettig leefklimaat de doorslag. Daarmee bepalen deze kwaliteiten in belangrijke mate of regio's hoogwaardige arbeidskrachten kunnen aantrekken of behouden. Het Landschap van Allure Moerenburg – Koningshoeven heeft de potentie om hieraan, met haar vorstelijke landschap en de kwaliteiten van de luwte, wezenlijk bij te dragen. Moerenburg-Koningshoeven biedt, op een steenworp afstand van de hectiek van de stad, rust waarbij Abdij Onze Lieve Vrouw van Koningshoeven zorgt voor internationale exposure en aantrekkingskracht.

Advies Commissie Asselbergs

De adviezen die de Commissie Asselbergs gaf bij de 1e tender zijn in het huidige investeringsvoorstel meegenomen. Daarbij is het vizier nadrukkelijk gericht op het:

1. Versterken van het landschap door hoogwaardige uitwerkingen met concrete allure
2. Betrekken van nieuwe partijen en het creëren van draagvlak
3. Maken van bewuste keuzes en het aanbrennen van focus
4. Benadrukken van het bijzondere en het realiseren van innovatieve concepten
5. Focussen op business-cases met aandacht voor de investering én een langjarige duurzame exploitatie

Hoe deze ambities vorm krijgen, leest u in dit magazine.

Koningshoeven is onderdeel van Landschapspark Moerenburg-Koningshoeven. Dit park 'omarmt' knooppunt De Baars en vormt een scharnierpunt in de verbinding tussen de stad en nationaal landschap Het Groene Woud. De gemeente Tilburg spant zich met agrariërs, ondernemers, bewoners en natuurorganisaties in om dit gebied een multifunctioneel karakter te geven, die de ecologie rijker en het landschap aantrekkelijker maakt.

en versterken van het wandelpadennetwerk, ingebed in het landschap, ontstaat een herkenbaar groen profiel van recreatie en natuur. Koppeling van bestaande groenstructuren in het gebied en de juiste keuzes in beplanting verstevigen de ecologische structuur en bevorderen de biodiversiteit. Kavelgrenzen met houtwallen doen daar nog eens een schepje bovenop.

Ecologische stapstenen

Aansluitend aan de paden en *sportslanes* worden door het hele landschapspark recreatieve en ecologische stapstenen gerealiseerd. Op deze natuurlijk ingerichte plekken in het landschap kunnen recreanten moeiteloos de omgeving 'belevén'. Zulke stapstenen vind je ook rond Abdij Koningshoeven, die met haar bierbrouwerij en Kloosterwinkel een

RIJKE ECOLOGIE, AANTREKKELIJK LANDSCHAP

Landschapspark Moerenburg - Koningshoeven

Landschapspark Moerenburg-Koningshoeven is een kenmerkend historisch Brabants landschap, waar de natuur de kans krijgt zich te ontwikkelen tot duurzaam ecosysteem. Gezamenlijke inspanningen van overheden, ondernemers en landschapsorganisaties leidden al tot meer bloemrijke graslanden, herstel van natuur en nieuwe recreatiemogelijkheden, die duidelijk voldoen aan een behoefte. Maatschappelijk gezien wordt 'groen' namelijk steeds belangrijker. Mensen trekken er vaker op uit om te gaan hardlopen, wandelen of fietsen, het ongebonden en individueel 'buiten sporten' wordt steeds populairder. De economische betekenis van *leisure* groeit met deze ontwikkelingen mee.

Gebiedsimpulsen

Onder invloed van deze trends streeft Tilburg naar duurzame landschapsparken waar landschap en natuur worden behouden en versterkt, maar waar ook nieuwe economische dragers het levenslicht zien. Voorwaarde is wel dat deze functies, naast een economische impuls, bijdragen aan die landschappelijke en ecologische kwaliteit. Een deel van Landschapspark Moerenburg-Koningshoeven is op deze manier al aantrekkelijk gemaakt. Op en rond de plek van het voormalige Huize Moerenburg werden vanaf 2005 natuur en cultuurhistorie in ere hersteld en zetten ondernemers hun deuren gastvrij open voor elke bezoeker die Moerenburg wil verkennen.

Sportslanes

Ook rond Abdij Koningshoeven liggen natuur, cultuurhistorie en recreatiemogelijkheden voor het grijpen. Om deze natuur- en cultuurparel goed bereikbaar te maken – vooral voor langzaam verkeer – zijn plannen gemaakt voor de inrichting van *sportslanes*. Deze verbinden de Piushaven in de stad rechtstreeks met Landschapspark Moerenburg-Koningshoeven en bieden in het landschap de gelegenheid voor ongebonden sporten in de openbare ruimte. Met het vergroten

aantrekkelijke, recreatieve voorziening is in een rustgevend landschap. De versterking van dit gebied gaat gepaard met initiatieven van ondernemers, abdij en landschapsorganisaties die het karakteristieke gebied rond het klooster landschappelijk en economisch versterken. Tilburg juicht die initiatieven meer dan toe; een sterke stad kán niet zonder een vitaal buitengebied. ♡

„Hier adem ik vrij
en voel ik mij gelukkig,„

Willem II (1792-1849) had als prins en koning een bijzondere band met Tilburg. In de tijd dat hij opperbevelhebber van het Nederlandse leger was, verbleef hij vaak en graag in de stad en verrijkte deze met een aantal bijzondere gebouwen. Hij knoopte goede relaties aan met de notabelen van de stad. Ook na zijn kroning in 1840 behield de koning zijn voorliefde voor Tilburg. Hij was er niet alleen militair maar ook ondernemer en grootgrondbezitter en nam ook grootschalige heideontginningen in de regio voortvarend ter hand.

Het meest karakteristieke gebouw dat Willem in Tilburg heeft achtergelaten is het Paleis-Raadhuis aan het Willemplein. Kort voor de oplevering van het gebouw blies hij in zijn nabijgelegen woning in 1849 de laatste adem uit. Andere bijzondere gebouwen die direct met de koning

geassocieerd kunnen worden, zijn de Lancierskazerne aan de Sint Josephstraat en de ontginningshoeven aan de Torentjeshoeve. Aan de Leij, ter hoogte van de huidige Koningshoeven, kocht hij nog een tuinhuis met pleziertuin. Hier sprak hij de historische woorden: 'Hier adem ik vrij en voel ik mij gelukkig.' Willem spande zich in om de welvaart in de regio naar een hoger plan te tillen en liet onderzoek doen naar hervormingen in landbouw en industrie.

Het vorstelijk landschap is ook het landschap van de kerkvorsten van de abdij. Niet alleen zijn de markante rijksmonumentale kloostergebouwen in hoge mate beeldbepalend voor de gehele omgeving maar ook zorgden zij samen met de omliggende landerijen voor de unieke rustieke uitstraling die het gehele gebied heeft.

INDRUKKEN VAN EEN KARAKTERISTIEK LANDSCHAP

Proef de stilte

Adembenemend is de rust die er heerst rond de trappistenabdij Onze Lieve Vrouw van Koningshoeven. Op een steenworp afstand van de Tilburgse binnenstad ligt de sereniteit van deze icon als een warme deken over de weidse akkers en omliggende bospercelen.

In dit decor van toewijding en bezinning, cultuurhistorie en natuur zijn grootse ideeën ontstaan. Ideeën die het landschap nog meer allure geven. Die ertoe leiden dat mensen zich thuis voelen. Die ervoor zorgen dat mensen hier, weg van de hectiek van alledag, kunnen genieten van de rust en de natuur, hier nieuwe energie opdoen. Ambities ook, die leiden tot een vitaal landschap, waar ruimte is voor ondernemerschap en recreatie, maar waar de zo kenmerkende stilte blijvend wordt gekoesterd. ♦

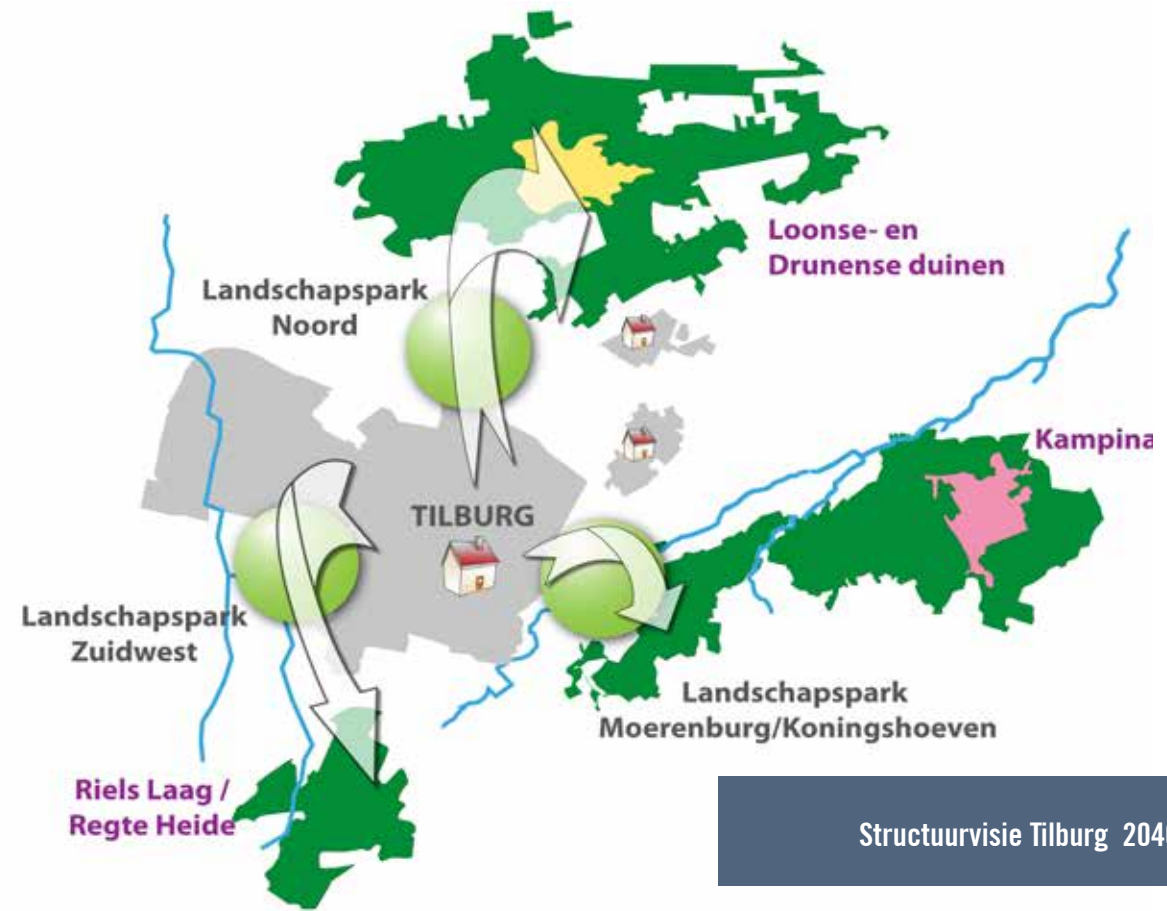
EEN Vorstelijk LANDSCHAP
 Verbinding tussen stad en natuur, waar historie cultiveert, verantwoord ondernomen wordt en de stad ontspant.
 Hier groeit in rust en balans een vorstelijk landschap waar je de stilte proeft.

Fietsverbinding
Recreatie - Beleven
Adel - Geestelijkheid - Industrie
AGRARISCH VERDUURZAMEN
 Jeugd->Kompas
Inspiratie SYNERGIE
 Wandelpaden/ommetjes
Proef de Stilte
 Innovatieve landbouw *La Trappe*
Rustgevend landschap
Profoundness: Overtuiging
 Kracht in gezamenlijkheid
 Streekproducten
 Dienst Landelijk gebied
 Ministerie van Economische Zaken
Nieuwe Iconen
Zorgboerderij
Brabants Landschap
 Parel voor de Omgeving
Ambachten
 Nieuwe economische dragers
REGIO HART VAN BRABANT
KONING WILLEM II
KENMERKEND BRABANTS HISTORISCH LANDSCHAP
 Biologisch en gangbaar
 People: Ondernemers, kwetsbare groepen, stedeling
MONUMENTAAL & CONTEMPORAIERE
VEILIGHEID
PROFIT: VERDIENMODELLEN
SUCCESS IN DE COMBINATIE
 Brouwerij
 Balans Zonering
 betrokken Stieren en geiten ondernemers
 NIEUWE VORMEN VAN GASTVRIJHEID
 Fontys Hogescholen
Bezinnen
 Stad ↔ Land
DIAMANT GROEP
 Landschappelijke structuurversterking

hoort naar het Groene Woord

Logo's: Gemeente Tilburg, Natuurmuseum Brabant, Gemeente Oisterwijk, Regio Hart van Brabant, MVO, Paraplulva, Fontys Hogescholen, Groep Diamant.

Het Groene Woud

Structuurvisie Tilburg 2040

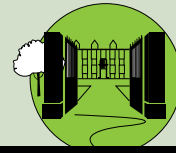

Legenda

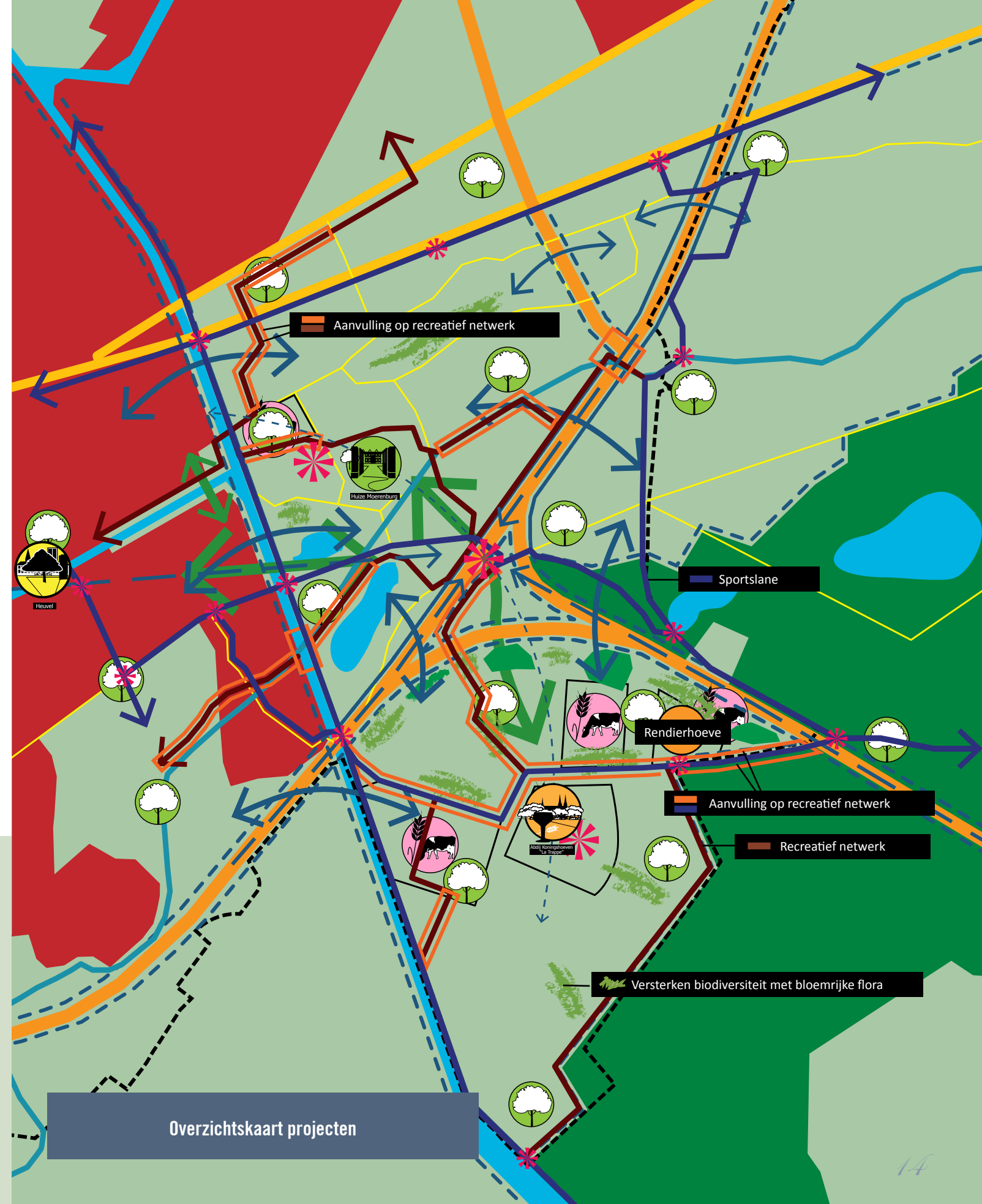
Het Groene Woud
Heuvel, Tilburg
Abdij Koningshoeven
Huize Moerenburg
Vee in de wei |
Bomen |
Kunstprojecten |
Bloemrijke flora |

Poort naar Het Groene Woud

Legenda

Het Groene Woud
Heuvel, Tilburg
Abdij Koningshoeven
Huize Moerenburg
Vee in de wei |
Bomen |
Kunstprojecten |
Bloemrijke flora |

Overzichtskaart projecten

DEELPROJECT 1: VERSTERKEN VAN HET LANDSCHAP

De versterking van het landschap Moerenburg-Koningshoeven is een ambitie van velen. Toegewijd slaan ondernemers, (natuur)organisaties, burgers en overheden de handen ineen om initiatieven te ontwikkelen die het vorstelijke landschap verder versterken.

Die initiatieven leiden tot prestaties in versterking van de landschappelijke structuur en in stijging van de belevingswaarde.

Unieke kansen biedt het beschikbaar komen van 18 hectare grond: daarvan kan maar liefst 5 hectare worden gebruikt om natuur te realiseren. Voor agrariërs leidt deze gelegenheid bij grondruil tot een optimale verkaveling.

Moerenburg-Koningshoeven wordt een landschapspark waar natuur en landschap worden gekoesterd, waar – als stapsteen tussen Tilburg en Het Groene Woud – rust heerst. Waar de biodiversiteit floreert. En waar kleinschaligheid en het agrarische karakter het landschap onmiskenbaar blijven karakteriseren.

PRESTATIE: VERSTERKEN VAN HET LANDSCHAP

WAAROM?

De verbinding tussen stad en natuur krijgt vorm in en door het landschap. Tilburg wordt met het landschapspark verbonden met Het Groene Woud. In Moerenburg zijn daarvoor al de nodige ingrepen gedaan. In het deel rond Abdij OLV Koningshoeven is nog geen balans gevonden in het landschap tussen natuur, ondernemen, recreëren en beleven.

INHOUD VAN HET PROJECT

Wat: In Koningshoeven wordt een grof- en fijnmazig netwerk gerealiseerd dat aansluit op bestaande groenstructuren in de stad (Piushaven, Leijpark). Dat gebeurt door de leisurolanes (sportlanes en fiets- en wandelpaden) een landschappelijk profiel te geven. Belangrijk onderdeel van de landschappelijke structuurversterking is het inrichten van de oever van het Wilhelminakanaal met een ecologisch oeverpark. Zo ontstaat een sterke landschappelijke aansluiting tussen de stad en het landschapspark. Stadsbewoners en bezoekers ervaren op deze manier de kracht van het landschap en worden uitgenodigd om het landschapspark in te trekken. Voor de wandelaar/hardloper wordt de aansluiting op de Meijerijbaan verbeterd, zodat de verbinding met Moerenburg directer wordt. In het nieuwe ontwerp wordt de huidige harde, stenige uitvoering bovendien verzacht door een groene inrichting en beplanting. Verder worden de beleving, de landschappelijke inrichting en de toegankelijkheid van het landschapspark sterk verbeterd.

De landschappelijke invulling varieert per locatie (afhankelijk van gebiedskenmerken) en kan bestaan uit een kruidenrijk/bloemrijk grasland, struweelbeplanting, graanveldjes en plekken met lindebomen met bloemrijke bodembeplanting. Deze bomen (Tillia – Tilburg) komen als vorstelijk icoon en herkenbaar landschapselement terug in het hele gebied. Ze dragen bij aan de biodiversiteit; het bodemleven onder de lindeboom is een schatkamer als het gaat om biodiversiteit en de zoete geur en de bloesem van deze boom zijn zeer geschikt voor de honingbij. Lindebomen vormen dan ook de passende beplanting voor de imkeractiviteiten op de Abdij van Koningshoeven.

Aan de A58 wordt een aantal boscomplexen via een faunapassage verbonden met de bossen aan de noordzijde van de snelweg. Deze verbindingen versterken het ecologisch netwerk en worden gerealiseerd door beplantingsstroken aan te leggen tussen deze bossen. Ze 'bufferen' de A58 waardoor de belevingswaarde van het gebied groter wordt. Door op strategische punten open plekken te behouden zijn er vanaf de A58 goede zichtlijnen op de abdij mogelijk. Binnen het totale gebied wordt vijf hectare nieuwe natuur aangelegd in de vorm van kleinschalige landschapselementen. Voor de leisurolanes wordt ongeveer twee hectare gebruikt.

Trekkers: Gemeente Tilburg, Brabants Landschap.

Betrokkenen: Gemeente Tilburg, Brabants Landschap, DLG, grondeigenaren.

Resultaat: In het gebied zijn tal van nieuwe plekken aangelegd en landschapselementen toegevoegd zoals poelen, bloemrijke randen, struweel en houtsingels. Ook is een ecologisch oeverpark ingericht. Het beheer en onderhoud van de landschapselementen maken onderdeel uit van de prestatie en worden door de partners langjarig voor hun rekening genomen.

Investering: € 2.450.155,-.

Door de landbouwbestemming te veranderen in natuurbestemming en/of extensiever gebruik van de landbouwgrond ontstaat een waardedaling van de gronden. Bij de waardedaling van de grond is de StiKa-systematiek voor het gebied "De Meierij" gehanteerd en bij de inrichting zijn kengetallen uit de StiKa-regeling gebruikt.

Gevraagde bijdrage: € 2.107.705,-.

Planning: Voorbereiding: 2014. Aanleg: 2015 – 2017.

BIJDRAGE AAN DE VERSTERKING VAN HET LANDSCHAP

Door de aanleg van oeverparken, wandelpaden, plekken, landschapselementen en structuren heeft het landschap niet langer alleen een agrarische betekenis. Abdij OLV Koningshoeven, Huize Moerenburg, de Rendierhoeve (cultuurhistorie) en de aangrenzende natuurgebieden worden beter bereikbaar en versterken de uitstraling van het gebied. Door het aanleggen van landschapselementen (door de specifieke keuze van bomen, houtsingels, bossages en onderbeplanting) en een ecologisch oeverpark worden de biodiversiteit en ecologie versterkt.

BIJDRAGE AAN DE DYNAMISCHE ONTWIKKELING VAN HET LANDSCHAP

Nieuwe landschappelijke elementen versterken de dynamiek van ecologie en biodiversiteit. Door het gebied niet alleen landschappelijk aantrekkelijk te maken maar ook beter toegankelijk, wordt die dynamiek nog verder versterkt. Dankzij een wervende en breed gedragen visie op het gebied kunnen alle investeringen aansluiten of ondersteunend zijn aan bovenstaande doelen.

BIJDRAGE AAN HET ONDERNEMEN EN BELEVEN IN HET LANDSCHAP

Het nieuwe netwerk van fiets-, wandel- en sportpaden maakt ondernemingen en culturele plekken in het gebied beter toegankelijk en zichtbaar. Daardoor zullen meer mensen het gebied bezoeken en gebruik maken van alles wat het landschapspark te bieden heeft, zoals:

- slow-food (biologische geitenkaas, ecologische gekweekte rundvlees)
- horeca (Rendierhoeve, Proeflokaal bij de abdij, Café Zomerlust in Moerenburg)
- bedrijfsrondleidingen (op de vleesveehouderij van ondernemer Broeders en op Bierbrouwerij De Koningshoeven BV)
- ambachtelijke streekproducten
- biologische bedrijfsvoering
- een waterzuivering op de brouwerij en in Moerenburg
- Huize Moerenburg
- Stadsrand/visvijver Moerenburg
- de binnentuin van de Rendierhoeve (opengesteld voor publiek)
- belevingsroutes via apps die in samenwerking met onder meer Natuurmuseum Brabant worden ontwikkeld.

(TERUG-)VERDIENMOGELIJKHEDEN

Het beter toegankelijk en zichtbaar maken van alles wat het landschapspark te bieden heeft, levert meer bezoekers en daarmee sociaaleconomische winst op. Landschappelijk wordt het ecologische netwerk versterkt door de specifieke keuzes in beplanting en bomen (bloesem, bodembeplanting, goed beheersbaar, duurzaam). Verder levert de agrarische structuurversterking de agrarische bedrijven zo'n € 200,- per hectare bezit per jaar op dankzij samenvoeging van hectares. Exacte (terug)verdienskansen worden nader bepaald op basis van de normbedragen DLG (project "verkavelen voor groei").

PRESTATIE: LANDSCHAPPELIJKE STRUCTUURVERSTERKING DOOR GRONDRUIJL

WAAROM?

Om de agrarische structuur te versterken en de landschappelijke kwaliteit te verhogen, wordt op de plek ruilen van grond, grondgebruik via aankopen en kavelruil toegepast.

INHOUD VAN HET PROJECT

Wat:

Aankoop van 18 ha grond (zonder gebouwen) en uitruilen van gronden en pachtrechten.

Trekker:

Dienst Landelijk Gebied

Partijen:

Alle grondeigenaren in het gebied (Abdij OLV Koningshoeven, H. Broeders, H. v/d Bruggen, gemeente Tilburg, erven Vermelis (of DLG), particulieren langs de Eindhovenseweg).

Investering:

Aankoopkosten: 18 ha landbouwgrond: € 1.300.000,- (€1.650.000,- met gebouwen),
Proceskosten: € 75.000,-

Gevraagde bijdrage: € 75.000,- (100% proceskosten)

Planning:

Gedurende 2014 vinden de volgende acties plaats:

Fase 1: aankoop gronden

Fase 2: bepalen wensinventarisatie en randvoorwaarden

Fase 3: opstellen ruilplan en opmaken conceptovereenkomsten

Fase 4: taxatie

Fase 5: opstellen ruilovereenkomsten

Fase 6: notarieel transport

BIJDRAGE AAN DE VERSTERKING VAN HET LANDSCHAP

Het op de juiste plek leggen (ruilen) van de grondeigendommen en -rechten maakt de uitvoering van de overige plannen ter versterking, beleving en dynamiek van het landschap mogelijk.

(TERUG-)VERDIENMOGELIJKHEDEN

De agrarische structuurversterking levert zo'n €10.000,- op dankzij samenvoeging van hectares. Exacte (terug) verdienkansen worden nader bepaald op basis van de normbedragen DLG.

PRESTATIE: VEE IN DE WEI

WAAROM?

Dit deelproject draagt bij aan de algemene doelstelling om de stad en het platteland "dichter bij elkaar" te brengen en om het landschap aan belevingswaarde te laten stijgen.

Op nauwelijks tien minuten fietsen vanuit het centrum van Tilburg ligt het onderhavige gebied met heel veel potentie om de stedeling het platteland, met moderne en traditionele landbouw en met natuur te laten beleven.

INHOUD VAN HET PROJECT

Wat: Door grondruil is het mogelijk om bij een ecologische vleesveehouderij weer vee in de weilanden rondom de boerderij terug te krijgen: om het leven van de runderen inzichtelijk te maken voor de passant, lopen er zoogkoeien met kalveren in de wei. Levende have in het landschap is er ook bij de biologische geitenhouderij. Door grondruil kan er kleinschalige wisselteelt plaatsvinden. Akkers met graan met bloemrijke randen omzomen de traditionele akkerbouw. Solitaire bomen en houtwallen onderbreken de grootschaligheid van het gebied.

Trekkers: Ecologische vleesveehouderij Broeders, biologische geitenhouderij Van der Bruggen en Abdij Onze Lieve Vrouw van Koningshoeven. Gezamenlijk zullen zij invulling geven aan de doelstelling.

Resultaat: Een kleinschalig landschap met gebiedseigen graanvelden met korenbloemen en klaprozen, met koeien, kalveren en geiten in weides (bij de geiten omzoomd met een houten raster), met voederbomen, solitaire bomen en bloemrijke stroken.

Investering:

Houten vlechthekken en hekwerken, voederbomen en solitaire bomen, graanakkers met kruidenrand, totaal:
€ 192.241,-

Gevraagde bijdrage: € 192.241,-

Planning: De grondruil vindt plaats in het begin van het project (najaar 2014). Het hekwerk zal in de loop van 2014 en 2015 worden gerealiseerd. Aanplant van bomen en inzaaien van graanakkers, bloemenranden en kruidenranden zal deels al in 2014 plaatsvinden, het resterende deel in 2015.

BIJDRAGE AAN DE VERSTERKING VAN HET LANDSCHAP

Door de geplande ingrepen komt de sfeer van 100 jaar geleden terug en doet het landschap, dat momenteel nog weids en kaal is, weer echt Brabants aan.

BIJDRAGE AAN DE DYNAMISCHE ONTWIKKELING VAN HET LANDSCHAP

Dynamische ontwikkeling vindt plaats door de locatie van de graanvelden met hun bloemrijke randen jaarlijks af te wisselen. Doordat de geiten van een biologische geitenhouderij maximaal 2 weken achtereen in dezelfde wei mogen lopen, is er voortdurende afwisseling in het landschap. Wilgen die worden geplant t.b.v. de voeding van geiten worden regelmatig afgezet waardoor er altijd jonge en oude houtopstanden zijn. Er is veel dynamiek omdat er een actief beheer plaatsvindt.

BIJDRAGE AAN HET ONDERNEMEN EN BELEVEN IN HET LANDSCHAP

De vleesveehouderij verzorgt, als neventak van de onderneming, excursies op het bedrijf. Bovendien wil deze ondernemer eigen producten in een Landwinkel verkopen. Dit project vormt een uitnodiging voor bezoekers om naar deze omgeving te komen en dat komt de betreffende ondernemers ten goede. Voor de geitenhouderij geldt dat de biologische geitenmelk kan worden aangewend in de kaasmakerij op de abdij. Door de geplande grondruil, waardoor de geiten om de 2 weken in een andere wei lopen, kunnen er meer geiten gehouden worden. Beleving van het landschap is dankzij de kleinschaligheid en aanpassing voor de passant duidelijk zichtbaar.

(TERUG-)VERDIENMOGELIJKHEDEN

Meer geiten = meer melk = meer omzet. Daarnaast leveren Scal-gecertificeerde weilanden een biologisch keurmerk op, wat een gunstige invloed heeft op de afzet en omzet van streekproducten. Meer omzet voor deze streekproducten is ook voorzien door bezoekers met eigen ogen het productieproces te laten zien van ecologisch gekweekt vlees (stierenhouderij). Recreanten en passanten vinden op een steenworp afstand de Rendierhoeve en het Proeflokaal van Bierbrouwerij De Koningshoeven, waar zij aangenaam kunnen verpozen. De nieuw aangelegde natuur wordt beheerd door de betreffende ondernemers.

De Vorstelijke achtertuin van Tilburg

Open weilanden, bomen, waterplassen en een agrarisch gebied met historische boerderijen, zo is in een notendop het buitengebied van Tilburg te omschrijven. Vooral Landschapspark Moerenburg is voor veel Tilburgers al een begrip, en volgens Jan Baan (directeur Brabants Landschap) sluit de ontwikkeling van Koningshoeven daar naadloos bij aan. “Met een goede ontsluiting van Koningshoeven ligt er een mooie groene verbinding, rechtstreeks van Tilburg naar Het Groene Woud en terug.”

Brabants Landschap beheert, pal naast het trappistenklooster, de Kerkeindse Heide. Het is een rustig bosgebied van ruim 200 hectaren met authentieke, soms grillige overgangen van bos naar heide.

Deltaplan voor het Landschap

Baan: “Hier in de stadsrand kunnen ‘landschap’ en ‘economische bedrijvigheid’ niet zonder elkaar; de ondernemers van Koningshoeven beseffen heel goed dat een focus op de stad nodig is om hun kostwinning veilig te stellen. Hun rol is groot, zij zijn onmisbaar bij het verleiden van de stedeling om naar het buitengebied te komen.”

Via het Deltaplan voor het Landschap zijn al veel boeren in Het Groene Woud daarom nieuwe wegen ingeslagen: in ruil voor grond en met behulp van financiële ondersteuning leggen ze wandelpaden aan langs boerenland, richten ze ommetjes in over hun land en zorgen ze voor het planten en beheren van begroeiing. Baan: “Het mooie is, dat ze zich daar vervolgens vele jaren aan verbinden. Zij zorgen dus met grote toewijding ook voor het onderhoud zodat het landschap mooi blijft, vele jaren lang.”

Schoolvoorbeeld

Heel wat ogen in Nederland zijn gericht op het gebied rond abdij Koningshoeven. “Het Deltaplan Moerenburg-Heukelom-Koningshoeven is een pilotproject”, vertelt Ger van den Oetelaar, voorzitter van de Deltaplan-stuurgroep. “Samen met Moerenburg (Tilburg) en Heukelom (Oisterwijk) is Koningshoeven een gebied waar met gebundelde krachten wordt gewerkt aan het vitaal houden van het gebied. Economisch, landschappelijk en recreatief.”

“Met het sluiten van zogenoemde Deltacontracten hebben agrariërs en grondeigenaren de mogelijkheid om de rol van landschapsbeheerder op zich te nemen”, gaat Van den Oetelaar door. “Ze kunnen daarbij rekenen op financiële steun die het Deltaplan voor het Landschap via onder meer Streekfonds Het Groene Woud vergaart.” Ook grondeigenaren die op kleinere schaal het landschap mooier willen maken en bijvoorbeeld bomen, struiken of struweel willen planten, kunnen zich melden bij de Deltaplan-stuurgroep.

Niet alleen voor een financiële bijdrage, maar ook voor ecologisch advies. “Slagen we erin om Moerenburg-Heukelom-Koningshoeven op deze manier te verfraaien, dan fungeert dit gebied als schoolvoorbeeld voor de rest van de landschappen in Nederland.”

Gezonde stad-platteland relatie

Die missie slaagt goed. “Kijk maar naar de opening van wandelpad het Heukelommetje, met een gloednieuwe houten brug over de Voorste Stroom. Een agrariër stelde zijn land open om er mensen te laten genieten van oude en nieuwe natuur, van de bijzondere flora en fauna. Niet eenmalig, maar minstens voor de komende dertig jaar, waarbij we hem financieel ondersteunen. Het toekomstperspectief van agrariërs

‘Ommetjes vergroten de aantrekkingskracht van het landschap.’

is net zo belangrijk als een gezonde stad-platteland relatie, verfraaiing van het landschap en bevordering van het toerisme. Met het Deltaplan laten we die facetten in elkaar grijpen en elkaar versterken”, legt Van den Oetelaar uit.

Nieuwe mogelijkheden

Rond Koningshoeven leidt de krachtenbundeling er volgens Baan toe dat de Tilburger de natuur gewoon in zijn achtertuin heeft, compleet met recreatieve elementen die het gebied nog aantrekkelijker maken. “Een goede toegankelijkheid van Koningshoeven is wel een voorwaarde. Kijk naar de paden en lanen in landschapspark Moerenburg. Daar is rond de herbouwde contouren van het eeuwenoude Huize Moerenburg een prachtige opstap gerealiseerd naar Het Groene Woud – en daarmee ook naar Koningshoeven. Zulke entrees realiseren we op meer plaatsen met ondersteuning van het Deltaplan voor het Landschap. Zo laten we de landschappelijke kwaliteit en vitaliteit groeien.”

EXTENSIEF EN BIOLOGISCH BOEREN, HEEL NORMAAL

Dieren in het groen

Vleesveehouderij Broeders en biologische geitenboerderij De Geitenhoeve hebben het niet alleen goed voor met hun dieren, maar ook met hun omgeving. Gemotiveerd vertellen ze hoe hun bedrijfsvoering past bij de landelijke omgeving en hoe ze zelf aan verfraaiing en vitaliteit bijdragen. Hun dieren buiten laten lopen, gewoon in de wei, helpt daarbij.

De stieren van Henk Broeders zijn gehuisvest in ruime stallen met een modern potstalsysteem, waardoor de dieren in een schone omgeving verblijven. Het leverde hem twee 'Beter Leven'-sterren van de Dierenbescherming op. Jaarlijks leidt hij 3.000 bezoekers op zijn bedrijf rond, "allemaal mensen die zijn geïnteresseerd in veilig, eerlijk voedsel dat duurzaam en diervriendelijk is geproduceerd."

Tarwe en graan

Hij brengt zijn teelt onder de naam 'BiefSelect' op de markt. "We fokken volledig extensief, er komt geen kunstmest of antibiotica aan te pas." Broeders pacht voor de voedselproductie van zijn dieren tachtig hectaren grond van het trappistenklooster. Zelf heeft hij nog eens veertig hectaren in eigendom. De akkers zet hij elk jaar vol met maïs, tarwe en graan; zijn Blonde d'Aquitaine- en Limousin-stieren doen zich dagelijks te goed aan tonnen van de oogst ervan. De bemesting van de akkers komt via het potstalsysteem op het land. "En zo is de kring rond."

Op een weide nabij zijn fokkerij laat hij zoogkoeien grazen, niet om daar duurzaam vlees van te produceren maar om de landelijke sfeer te benadrukken. "Zoogkoeien in het landschap zie je niet veel. In Nederland zie je vooral melkvee. Met onze bijzondere koeien kunnen mensen, ook toevallige passanten, zien hoe deze runderrassen van nature leven, compleet met kalveren die bij hun moeder drinken. We maken ook een kikkerpoel, zoals ze vaak in Frankrijk in de weilanden liggen. Een mooie omheining van duurzame materialen hoort er natuurlijk ook bij." Lanen door het landschap, die bezoekers vanuit de stad naar Koningshoeven brengen, juicht hij eveneens toe.

Geiten in de wei

Nog geen kilometer verderop runnen Anton en Ingrid van der Bruggen De Geitenhoeve, een volledig biologische geitenboerderij met 600 melkgeiten en 250 lammeren. De geiten zorgen voor de productie van geitenmelk die via een coöperatie wordt verkocht. Veel geiten van Van der Bruggen lopen buiten, "gezond voor de dieren en aantrekkelijk voor fietsers en wandelaars", vindt hij. Zijn dieren staan vooralsnog in een weide in Moergestel, waar hij een fiks aantal hectaren grond heeft met een wandelpad eromheen. "We zouden de geiten ook graag dicht bij onze boerderij in de wei zien. Grond hebben we, dat pachten we van de abdi. Maar dit land ligt aan de overkant van een drukke weg. Oversteken met de geiten is geen optie. Mogelijk dat grondruil hier een oplossing kan bieden."

Ecologische verbindingzones

"Als we al onze gronden rondom onze boerderij kunnen inrichten, zijn we erg gecharmeerd van de aanleg van bloemenstroken langs de weilanden", vertelt Ingrid van der Bruggen. "Daar kunnen we mensen de gelegenheid bieden om er te wandelen en te fietsen, met uitzicht op levende have. Het is een lieflijk tafereel dat we nog veel meer willen laten zien. Zulke zones zijn ook goed voor onze geiten, ze zorgen meteen voor de benodigde vitamines en mineralen."

De familie Van der Bruggen heeft al een begin gemaakt met het creëren van zogenoemde ecologische verbindingzones. Ze plantte een fikse rij wilgenbomen, die voor geiten goed voer opleveren waarmee antibiotica overbodig is. Bijkomend voordeel is dat wilgenbomen ook de faunastand goed doen: ze trekken onder meer vogels, vlermuizen en insecten aan. Daarnaast helpen de bomen voorkomen dat waardevolle mineralen in de grond uitspoelen naar sloten. Ook de houtsnippers hebben een functie: die vormen een prima grondstof voor bijvoorbeeld compost. "Verder voeren we onze dieren met gras van omliggende akkers. Misschien dat we de geiten op termijn ook bierborstel, een restproduct uit de brouwerij, kunnen gaan geven."

Korenbloem en klaproos

Ook Broeders is van mening dat natuurschoon niet hoeft te wijken voor bedrijvigheid. Sterker nog, hij ziet graag dat mensen uit

'Ecologische
verbindingzones, goed
voor mens en dier.'

Wegenlaantje in het
landschap

Zoogkoeien in de wei benadrukken
de landelijke sfeer

de stad naar Koningshoeven toe komen om de natuur in te gaan. “Dankzij ons tarwe en ons graan op de uitgestrekte akkers zie je hier prachtige bloemen groeien die je ergens anders niet ziet, zoals de klaproos en de korenbloem.” Hij heeft zelf nog de ambitie om een Landwinkel te openen op zijn bedrijf. “Ambachtelijk vervaardigde streekproducten zijn ‘in’. Mensen leven steeds bewuster en ik wil hen de mogelijkheid bieden om diervriendelijk geproduceerd, smakelijk vlees te kopen, ‘rechtstreeks’ van de akker of de stal hiernaast. We zijn een grote speler in het gebied, met onze plannen kunnen we hier veel toegevoegde waarde leveren.” Ook Van der Bruggen ziet de vraag naar duurzaam geproduceerde producten stijgen. “De verkoop van onze geitenmelk loopt maar liefst een jaar vooruit op onze productie. Nu vindt onze melk haar weg naar alle uithoeken van Nederland, maar we staan erg open voor initiatieven waarmee we ons product ook dichterbij aan de man kunnen brengen. Gewoon aan mensen uit de stad bijvoorbeeld.” Hij ziet veel potentie in de kaasmakerij van de trapisten. “Dan hebben mensen uit Tilburg nóg een reden om het buitengebied in te ‘trekken’. Voor geitenkaas, rechtstreeks van de boer van Koningshoeven”, lacht hij.

MVO

De familie Van der Bruggen geeft ook op een andere manier invulling aan ‘goed doen’ voor de omgeving. Ze biedt cliënten van NovaFarm, onderdeel van Novadic Kentron, de gelegenheid om werkervaring op te doen op De Geitenhoeve. Ingrid: “Dat is best hard werken voor ze, want we doen hier niks machinaal.” En na even nadenken, vervolgt ze: “Deze rustige omgeving doet hen goed. We willen duurzaam en biologisch, maar óók maatschappelijk verantwoord ondernemen. Dat alles valt uitstekend met elkaar te combineren op onze boerderij.”

Bijen en bloemen

Abdij Koningshoeven is maar liefst 27 bijenvolkeren rijk. Die drukken een stevig stempel op de landschapsinrichting: dankzij hun bestuiving zorgen ze op natuurlijke wijze voor bloemrijke graslanden. De imker (één van de broeders van de abdij) stelde bovendien een businessplan op voor de verkoop van de honing in onder meer de Kloosterwinkel. Daarmee sluit het bijenhouden naadloos aan op de sfeer van ‘ambachtelijk’, ‘kleinschalig’ en ‘van de streek’.

Planten en fruit

Abdij Koningshoeven heeft een eigen kwekerij. Zo’n 130 medewerkers van sociale werkvoorziening Diamant Groep werken hier in alle rust aan het verzorgen van plantenstekken. Deze zijn vooral bestemd voor plantsoenen in tal van Nederlandse gemeenten. Binnenkort zal er ook fruit worden gekweekt op de kwekerij. Dan kunnen de jammers van de abdij voortaan fruit van eigen bodem verwerken in hun jams. Overigens heeft de abdij eveneens besloten om een klein dierenparkje te gaan openen op het landgoed. Het onderhouden van het parkje en het verzorgen van de dieren gebeurt samen met cliënten van GGZ.

Leisurelandschap

Aan de zuidgrens van Koningshoeven stroomt het Wilhelminakanaal. Een breed zandpad scheidt het land van het water. Dit pad wordt al intensief gebruikt door leden van een studentenroeivereniging die vele uurtjes roeiend door het kanaal doorbrengen. Getransformeerd in een sportlane biedt dit pad sportievelingen een uitgelezen kans om al joggend, rennend, wandelend of fietsend het buitengebied van Tilburg aan te doen.

DEELPROJECT 2: NIEUWE ICONEN IN EEN VORSTELIJK LANDSCHAP

Moerenburg-Koningshoeven is niet alleen een waardevol natuurlandschap, ook de culturele historie is uniek. Het gebied kent iconen uit een vorstelijk verleden die nog immer hun sereniteit over de omgeving uitstralen. Ze oefenen een grote aantrekkingskracht uit en nieuwe vormen van gebruik zullen die verder vergroten.

De prestaties zijn gericht op het realiseren van een vorstelijk landschap, waarbij de puurheid van het landschap volledig in balans is met nieuwe functies in recreatie, beleving en historie.

Nog meer mensen zullen het gebied weten te vinden voor de nodige rust en ontspanning. Moerenburg-Koningshoeven wordt een landschapspark waar, in een decor van vorstelijke iconen, kan worden genoten van natuur, cultuur en kunst.

PRESTATIE: RENDIERHOEVE & KLOOSTERTUIN

WAAROM?

Het open stellen van de Rendierhoeve en het toegankelijk maken van de bijbehorende tuin geeft de bezoekers van het gebied de kans om zich te verbazen en te verwonderen over de omgeving. De puurheid van het landschap ontvouwt zich in al haar schoonheid en bezoekers ervaren de inspirerende cultuurhistorie die hier nog voelbaar aanwezig is. De Rendierhoeve draagt hier in alle opzichten aan bij. De geheimzinnige kloostertuin van dit voormalige trappistinnenklooster dat nog maar weinigen ooit zagen, zal worden ontsloten en toegankelijk worden voor het publiek. Ruim drie hectare geweldige natuur, binnen de kloostermuren, komt beschikbaar als ontmoetingsplaats, als natuurparel, als vertrekpunt naar het achterliggende natuurgebied. Kleinschalige ambachtelijke bedrijvigheid in de vorm van een whiskystokerij zal mensen trekken en laten genieten van de rust en de stilte van deze plaats.

INHOUD VAN HET PROJECT

Wat: De Rendierhoeve zal van de huidige bewoner verworven worden; de woonfunctie wordt gewijzigd. Het voormalige klooster moet na die functiewijziging ruimte bieden aan de bovengenoemde kleinschalige, ambachtelijke whiskystokerij, aan een horecagedeelte waar bezoekers iets kunnen gebruiken en aan een zaal waar een mogelijkheid is voor bezinning en meditatie. Het gehele deel binnen de kloostermuren, dat deels een natuurbestemming heeft, zal een opwaardering krijgen, waardoor een theetuin ontstaat: een plaats voor rust en contemplatie, van genieten en verwonderen. De Rendierhoeve is een rijksmonument dat in slechte staat van onderhoud verkeert. Er zal een zeer grootschalige restauratie gaan plaatsvinden om het authentieke van het gebouw te waarborgen en bruikbaar te maken voor nieuwe functionaliteiten.

Trekker: Abdij Onze Lieve Vrouw van Koningshoeven (na verwerving).

Betrokken: De verkopende partij, Abdij OLV Koningshoeven. De abdij is bereid om de renovatie te financieren. Voor het horecagedeelte wordt samenwerking gezocht met de Diamant Groep, een partij die mensen met een beperking een kans biedt op de arbeidsmarkt. Voor de ontwikkeling van de whiskystokerij wordt samenwerking gezocht met Bierbrouwerij De Koningshoeven BV. Aanleg en onderhoud van de grote kloostertuin zal geschieden door medewerkers van de Diamantgroep (sociale werkvoorziening).

Resultaat: Een sterk opgewaardeerde omgeving voor de bezoeker van dit gebied, wat tot uitdrukking komt in een geheel nieuwe, op authentieke wijze aangelegde kloostertuin, een geheel gerenoveerd en gerestaureerd rijksmonument met functies waaraan in deze omgeving behoefte is.

Investing:

Verwerving Rendierhoeve, restauratie en aanpassing, parkeergelegenheid en aanleg tuin, park, totaal: € 2.1 miljoen.

Gevraagde bijdrage: De verwerving en restauratie neemt de abdij voor 'eigen rekening'. Voor de meer landschappelijk getinte aanpassingen aan de tuin en de parkeergelegenheid wordt een bijdrage gevraagd van € 350.000,-.

Planning: Als de verwerving in 2014 tot stand komt, zal de restauratie en het aanpassen ook in 2014 starten. Omdat restauratie voor een belangrijk deel in eigen beheer wordt uitgevoerd, zal hiervoor een periode van drie jaar worden uitgetrokken. Uiteraard zal zo snel mogelijk worden begonnen met de meest essentiële onderdelen voor het behoud van het gebouw en het feitelijke, bedrijfsmatige gebruik.

BIJDRAGE AAN DE VERSTERKING VAN HET LANDSCHAP

De Rendierhoeve zal na restauratie het tweede icoon (naast Abdij OLV Koningshoeven) in deze omgeving zijn met een geweldige uitstraling, zowel binnen als buiten de muren. Daarmee maakt dit monument indruk op iedereen die het bezoekt of in deze omgeving vertoeft.

BIJDRAGE AAN DE DYNAMISCHE ONTWIKKELING VAN HET LANDSCHAP

De Rendierhoeve zal mensen, vooral vanuit de stad, aan gaan trekken. Deze plaats zal een stapsteen worden voor bezoekers die verder het buitengebied in willen gaan, zoals wandelend door de bossen van de Kerkeindse Heide of fietsend door de natuur in Het Groene Woud.

BIJDRAGE AAN HET ONDERNEMEN EN BELEVEN IN HET LANDSCHAP

De geplande functies in de Rendierhoeve (ambachtelijke whiskystokerij, meditatiezalen, stille horeca) nodigen uit tot ondernemen. Geen drukke, spectaculaire activiteiten, maar ondernemen gericht op de innerlijke mens. De invulling van deze functies op een uiterst zorgvuldige wijze, waarbij rust en contemplatie bepalend zijn, maakt beleving van unieke cultuur- en natuurhistorie mogelijk.

(TERUG-)VERDIENMOGELIJKHEDEN

De exploitatie van de Rendierhoeve op de manier zoals is beschreven, genereert op de middellange termijn middelen die langdurige instandhouding waarborgen. Eerst zal vooral worden geïnvesteerd in de restauratie van dit icoon.

PRESTATIE: KUNST IN EEN VORSTELIJK LANDSCHAP

WAAROM?

Om recreatie, beleving en historie met elkaar te verbinden, worden innovatieve landschapsinitiatieven in Moerenburg-Koningshoeven niet uit de weg gegaan. Ze resulteren onder meer in de inzet van kunstvormen en -uitingen in het gebied, vervaardigd door onder anderen studenten van Fontys Hogescholen. Deze nieuwe inwoners van studentenstad Tilburg krijgen daardoor binding met het landschap rondom hun woonplaats. Hun creaties zorgen er bovendien voor dat nog meer stadsgenoten het landschap bezoeken.

INHOUD VAN HET PROJECT

Wat: Op het openbaar toegankelijke deel van het terrein van de abdij komt een kunstwerk (Labyrinth) van Marc Mulders, dat het spirituele leven verbindt met het brouwproces. In het curriculum (leerplan) van de Tilburgse Fontys Hogeschool voor de Kunsten wordt een begeleidende studieopdracht opgenomen om de herkenbaarheid en aantrekkelijkheid van de sportlanes in een kunstuiting vorm te geven. Deze opname in het leerplan is voor minimaal vier jaar. Uit de resultaten zal een keuze worden gemaakt die ook wordt uitgevoerd. De 'naald' van Willem II in het centrum van Tilburg krijgt een landschappelijke tegenhanger in het landschapspark om de verbinding te leggen met het koningsverleden ('Vorstelijk Landschap'). Deze nieuwe naald fungeert tevens als uitkijktoren over het landschapspark. Voor het voormalig RWZI Moerenburg (rioolwaterzuiveringsinstallatie) is een prachtig plan gemaakt (Objet Trouvé) voor de beleving van dit industrieel erfgoed. Het terrein is nu afgesloten voor publiek omwille van de veiligheid (diepe bassins). Een ondernemer/eindgebruiker is nog niet gevonden. Met het openstellen kan het terrein beleefd worden en ontstaat er nieuwe energie en dynamiek. Dit principe van placemaking heeft zijn waarde ook in de Piushaven en in de Spoorzone bewezen. Voorwaarde is wel het waarborgen van de veiligheid. Hier wordt samen met kunstenaars vorm aan gegeven zodat de veiligheid niet alleen functioneel is.

Trekker: Gemeente Tilburg

Betrokkenen: Fontys Hogeschool voor de Kunsten, Abdij OLV Koningshoeven, Bierbrouwerij De Koningshoeven BV, Waterschap De Dommel, gemeente Oisterwijk.

Resultaat: Het kunstwerk van Marc Mulders staat op het openbare terrein van de abdij, de studieopdrachten zijn opgenomen in het leerplan van de Fontys Hogeschool voor de Kunsten. Op middellange termijn zal één van de resultaten worden uitgevoerd.

Investering:

De studieopdracht in het leerplan vraagt alleen een investering in tijd (uitvoering is afhankelijk van de ontwerpen). Daarnaast bedraagt de totale financiële investering: € 635.000,- (uitkijktoren, placemaking, openstelling en veilig toegankelijk maken van de rioolwaterzuiveringsinstallatie, kunstproject Labyrinth op het buitenterrein van Abdij OLV Koningshoeven).

Gevraagde bijdrage: € 347.000,-

Planning:

- Kunstwerk Labyrinth van Marc Mulders in combinatie met aanleg van de tuin: 2014.
- Placemaking: 2015-2016.
- Start Leerplan: begin schooljaar 2014-2015, voortzetting tot 2018-2019.
- Uitkijktoren: 2016.

BIJDRAGE AAN DE VERSTERKING VAN HET LANDSCHAP

De historie van het landschap wordt met het openstellen van de RWZI versterkt. Huize Moerenburg is herrezen, maar waar het aansluit op de RWZI is het gebied ontoegankelijk.

BIJDRAGE AAN DE DYNAMISCHE ONTWIKKELING VAN HET LANDSCHAP

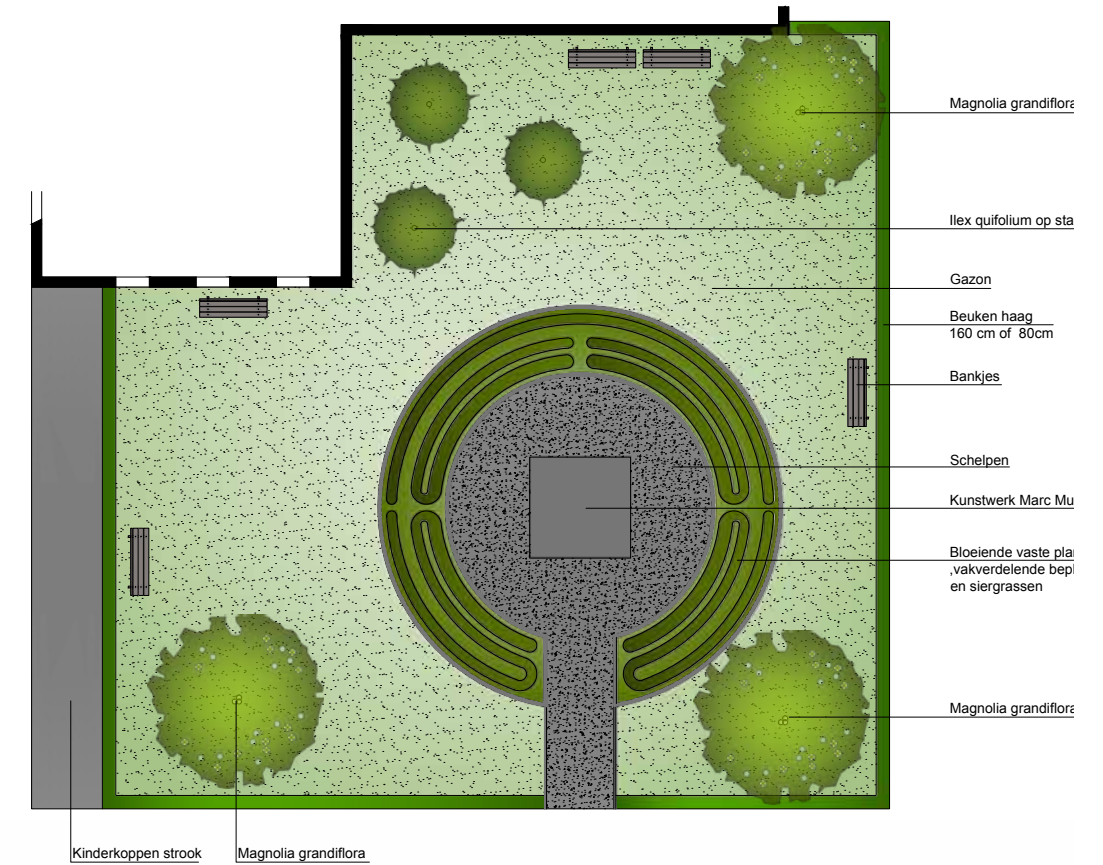
Kunst in het landschap (land art) geeft een nieuwe dimensie aan het landschap. Het intensificeert de beleving en geeft een extra reden om het landschap te bezoeken. Door een studieopdracht te koppelen aan het landschap zullen ook studenten van Fontys naast het stadse leven meer binding krijgen met het landschap.

BIJDRAGE AAN HET ONDERNEMEN EN BELEVEN IN HET LANDSCHAP

Met name door het terrein van de RWZI weer toegankelijk te maken (op een veilig manier) ontstaat placemaking voor ondernemen in het gebouw. De kunstuitingen maken dat de route aantrekkelijk en herkenbaar wordt en geven er een extra belevingswaarde aan.

(TERUG-)VERDIENMOGELIJKHEDEN

Een nieuw (kunst)element trekt meer bezoekers die langer verblijven op het landgoed van de abdij en in het Proeflokaal geld willen spenderen. Er zijn geen directe terugverdienmogelijkheden voor kunst op de sportlanes. De uitkijktoren verdient zich deels terug, door voor het gebruik ervan (met een tourniquet) een bijdrage te vragen per persoon die de toren beklimt. Deze bijdrage zal hoofdzakelijk worden gebruikt voor het noodzakelijke onderhoud aan de toren zodat deze zijn allure-uitstraling blijft behouden.

Visual: Rozemarijn

HISTORIE EN TOEKOMST

Voortbouwen op *traditie*

In De Nieuwe Heerlijkheid Het Groene Woud, aan de stadsrand van Tilburg, ligt een parel van rust en stilte: Abdij Onze Lieve Vrouw van Koningshoeven, het grootste trappistenklooster van Nederland. Spiritualiteit en bezinning gaan er hand in hand met hoogwaardig ondernemerschap en liefde voor mens en natuur. Deze facetten geven de streek, als onderdeel van het natuurgebied Moerenburg, een geheel eigen identiteit.

Parel van rust en stilte

Ambities voor de toekomst

Die sfeer van rust en de streling van contemplatie keren terug in het landschap, de (agrarische) bedrijvigheid en de recreatiemogelijkheden. Die verdienen het om ontdekt én benut te worden door mensen uit de stad. Om de relatie tussen stad en platteland te versterken, zijn ambities geformuleerd die het gebied toegankelijker maken.

Alle betrokkenen (trappisten, ondernemers, natuur- en streekorganisaties en overheden) maken zich daarom sterk voor nog meer aantrekkingskracht. Die dynamische samenwerking moet ertoe leiden dat bezoekers via lanen, fiets- en wandelpaden - omzoomd door bomenrijen en unieke bloemsoorten - in een mum van tijd vanuit de hectiek van de stad in een gebied van rust terecht komen. Het ligt er voor het grijpen: de schoonheid van het landschap met zijn flora en fauna, het cultuur-historisch en religieus erfgoed in de unieke combinatie met industrieel erfgoed (de bierbrouwerij) en eerlijke, duurzame en ambachtelijke bedrijvigheid. Met de juiste dosering aan 'belevissen' en passende landschapsinrichting wordt Koningshoeven een toekomstbestendige, betekenisvolle Brabantse toplocatie. ◆

Aan de stadsrand van Tilburg grijpen landschap en bedrijvigheid volledig in elkaar. Te midden van uitgestrekte akkers en weilanden, bomen en heide bevinden zich iconen die onlosmakelijk zijn verbonden met de mystieke sfeer in het gebied: Abdij Koningshoeven met haar poortgebouw en – even verderop – de monumentale Rendierhoeve. Ze geven het landschap een aanblik die de kracht van dit gebied uniek versterkt en mensen uitnodigt om er naar toe te komen. 📍

Iconen *in het Landschap*

*H*et opvallende poortgebouw van Abdij Koningshoeven, een blikvanger voor elke passant.

*H*et trappistinnenklooster dat te boek staat als 'Rendierhoeve' werd begin 1900 gebouwd op de plek waar jarenlang café Halfweg was gevestigd, een 'plaats van ontspanning' voor veel Tilburgers toentertijd. De naam 'Rendierhoeve' is waarschijnlijk te danken aan de latere eigenaar, de fabrikant van AaBe-dekens, wiens dekens waren voorzien van etiketten met een Eskimo en rendier.

De cultuurhistorische en religieuze complexen van Koningshoeven hebben een grote waarde voor het landschap. De abdij is na ruim honderd jaar nog helemaal ongeschonden en de Rendierhoeve (het voormalige trappistinnenklooster) ligt als een goed bewaarde enclave in het landelijke gebied. Samen vormen de gebouwen een monumentale bezienswaardigheid.

Volgens Jan Lemmens van Monumentenzorg, gemeente Tilburg, bieden deze iconen uitgelezen kansen om de cultuurhistorie van Koningshoeven blijvend te versterken. "Uniek is dat de abdij nog volledig in functie is. Ze is gesticht als een klooster en wordt nog altijd gebruikt als een klooster. Ook de belangrijkste kloosterregel wordt hier nog immer nageleefd: 'ora et labora'. Bid en werk. Dat is erg bijzonder voor Brabant, voor Nederland."

Koning Willem II

In en rond Koningshoeven is de zweem van religie, meditatie en spiritualiteit al ruim 100 jaar aanwezig. "Trappisten uit Noord-Frankrijk vluchtten eind negentiende eeuw naar Nederland. Conform hun opgave om kloosters te stichten, deden ze dat ook op een van de voormalige boerderijen van het voormalige buitenverblijf van Koning Willem II, Koningshoeven."

Recht doen aan het verleden

Rendierhoeve

Na de bouw van de huidige abdij (1893) bouwden de trappisten van Koningshoeven in 1903 ongeveer 400 meter verderop een vluchthuis voor trappistinnen uit Frankrijk. Toen de situatie er voor de kerk beter werd, keerden de nonnen naar Frankrijk terug. Het klooster kwam in bezit van de fabrikant van AaBe-dekens. Waarschijnlijk is deze verantwoordelijk geweest voor de nu welbekende naam 'Rendierhoeve': op zijn dekens prijkten etiketten van een Eskimo-met-rendier. Vanaf 1952 werd de hoeve beheerd door De Nederlandse Padvinders en sinds 1970 is het monumentale pand van particulieren. "Bijzonder aan het monument is, dat de muur rond het 3,5 hectaren tellende terrein helemaal behou-

den is gebleven", weet Lemmens. "Dat zie je eigenlijk nergensmeer." De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed beschrijft de Rendierhoeve als een object van belang 'wegens de typologische en functionele zeldzaamheid van een slotklooster uit de periode rond 1900.'

Overigens werd rond 1930, enkele kilometers buiten Koningshoeven, met financiële steun van Abdij Koningshoeven, nóg een klooster gebouwd: Koningsoord. "Dit geeft aan dat religie en contemplatie in deze regio stevig zijn verankerd."

Maatschappelijk draagvlak

"Je kunt er allerlei bestemmingen op loslaten, maar het betrekken van de Rendierhoeve bij Abdij Koningshoeven doet het meest recht aan de historie, het sacrale van de omgeving. Geef de Rendierhoeve een open karakter en mensen weten haar te vinden. Ze komen immers graag naar Koningshoeven, kijk maar naar de toeloop bij het proeflokaal van de trappistenbrouwerij. Hoe dat kan? In Tilburg is veel maatschappelijk draagvlak voor het behouden van religieus erfgoed. Het is onderdeel van de identiteit van de stad, misschien nog wel meer dan het industriële erfgoed dat we binnen de gemeentegrenzen hebben." ♦

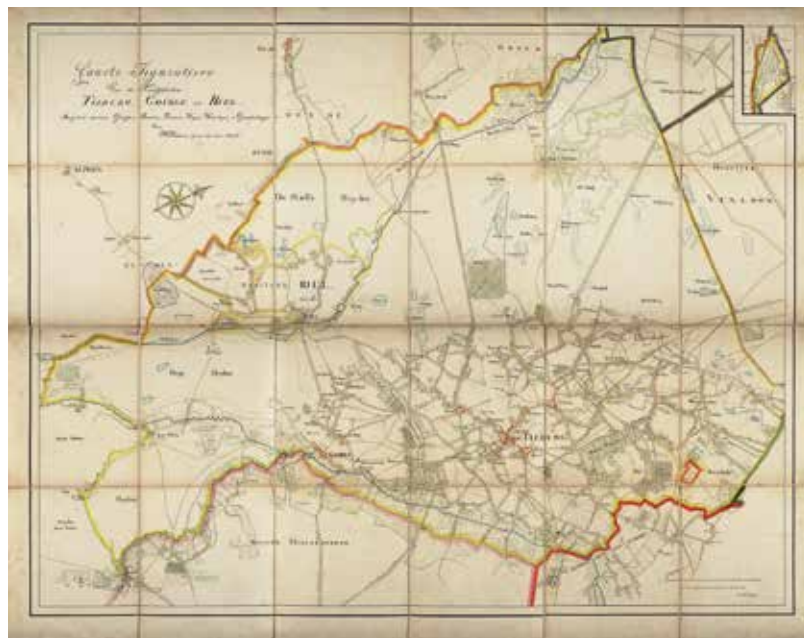

*R*endierhoeve

Historie

In 1881 vonden Franse trappistenmonniken een toevluchtsoord in het Brabantse Berkel-Enschot op een stuk heide, met hoeven en een schaapskooi. De hoeven werden 'de Koningshoeven' genoemd, naar voormalig eigenaar Koning Willem II. De trappisten stichtten hun abdij in één van de boerderijen. Tien jaar later werd de bouw van de huidige abdij afgerond, waarna zij daar in trokken.

Flora en fauna

Agrarische zandgronden liggen rond abdij Koningshoeven letterlijk aan de basis van eerlijke voedselproductie, maar ze zorgen óók voor de terugkeer van unieke bloemensoorten zoals de korenbloem en de klaproos. Aangeplant bos compenseert de grond die voor agrarische doeleinden wordt gebruikt en in authentiek omheinde weilanden lopen Franse Blonde d'Aquitaine-koeien met hun kalfjes. En terwijl de schemering van de avond invalt, scharrelen vossen en reeën hun maal bijeen.

Voor wie Landschapspark Moerenburg bezoekt, is de oude 'Rioolwaterzuiveringsinstallatie Oost' niet te missen. Deze industriële enclave, eigendom van Waterschap De Dommel, ligt midden in de groene omgeving. Op dit moment is het complex – met uitzondering van incidentele (kunst)manifestaties – niet toegankelijk voor het publiek. Als het aan Waterschap De Dommel ligt, verandert dat.

“Moerenburg en Koningshoeven vertellen met hun natuur, cultuur en bouwwerken verhalen over het verleden. Die verhalen moeten we koesteren”, vindt Tiny Arts, lid van het Dagelijks Bestuur van Waterschap De Dommel. Daarom is het in stand houden van de oude rioolwaterzuiveringsinstallatie belangrijk. “Deze zuiveringsinstallatie verhaalt over de textielindustrie van Tilburg. In termen van beleving heeft ze dezelfde waarde als de in ere herstelde contouren van Huize Moerenburg”, vertelt hij. “Dit zijn beide unieke, historische schakels tussen stad en platteland.”

Unieke stapsteen

Met de rioolwaterzuiveringsinstallatie beoogt het waterschap niets anders. “Maar er een goede invulling aan geven, is een behoorlijke uitdaging. Niet alleen financieel, maar ook omdat de verschillende gebouwen, kelders en bassins niet zomaar geschikt zijn voor elke bestemming.” Dat neemt niet weg dat het waterschap blijft zoeken naar mogelijkheden om met de installatie in al zijn oude pracht bij te dragen aan een aantrekkelijk buitengebied. “Het is niet de primaire taak van een waterschap om een monument in stand te houden. Maar hier voelen we ons er als eigenaar verantwoordelijk voor. Deze installatie misstaat geenszins in dit landschap. Ze hóórt bij het Tilburgse buitengebied. Als we de installatie toegankelijk maken voor het publiek op een manier die past bij het landschap zou dat een unieke, nieuwe stapsteen zijn naar Het Groene Woud.”

AMBITIES VOOR 'RIOOLWATERZUIVERINGSINSTALLATIE OOST'

Verhalen uit het verleden

Waarde voor de omgeving

Een klein deel van de installatie is nog in gebruik, “maar puur als doorpompstation”, benadrukt Arts. “Over de overige gebouwdelen zijn we in gesprek met gemeente en andere partijen om er een nieuwe invulling voor te zoeken. Een functie waar het publiek wat aan heeft, die past in het landschap en daadwerkelijk waarde toevoegt aan de omgeving.” Waterschap De Dommel weet waarover ze praat: ze was al nauw betrokken bij de herinrichting van Moerenburg en omliggend gebied. Zo ondersteunde ze bij de realisatie van de stalen contouren van Huize Moerenburg, herstelde ze de oude, meanderende loop van de Voorste Stroom nabij Heukelom en hielp ze bij de realisatie van een paviljoen met waterpark. Alle initiatieven droegen bij aan een prettig landschap waarvan bezoekers zonder uitzondering kunnen genieten.

DEELPROJECT 3: VERBINDEN VAN STAD EN LAND

Moerenburg-Koningshoeven vormt de rijke, groene schakel tussen de stad Tilburg en nationaal landschap Het Groene Woud.

Als een groene ader verfijnt de natuur zich vanuit Het Groene Woud via het vorstelijke landschapspark naar de stad. De gemeente Tilburg en de organisaties, ondernemers en bewoners in Moerenburg-Koningshoeven werken bevlogen aan initiatieven om Moerenburg-Koningshoeven te profileren en tastbaar te maken.

Dat resulteert in een uitstekende toegankelijkheid van het gebied, in aantrekkelijke routes en faciliteiten waarmee bezoekers het landschapspark kunnen doorkruisen en in een smakelijk en kwalitatief hoogwaardig aanbod van duurzaam geproduceerde streekproducten.

Ze versterken de relatie tussen stad en land. Stadsbewoners voelen zich welkom om onbelemmerd de 'achtertuin van Tilburg' te verkennen, raken nieuwsgierig om nog meer van het gebied te zien en te proeven van alles wat Moerenburg-Koningshoeven, met haar mooie, landelijke, culturele en duurzame kwaliteiten, te bieden heeft.

PRESTATIE: LEISURELANES

WAAROM?

Om de stedelijke omgeving op een aantrekkelijke manier te verbinden aan Landschapspark Moerenburg-Koningshoeven en Het Groene Woud wordt een recreatief netwerk van fiets-, wandelpaden en sportlanes aangelegd, zogenoemde leisurelanes. Versterking en opwaardering van bestaande routes vergroot de toegankelijkheid; de aanleg van sportlanes maakt het natuurlandschap aantrekkelijk voor (hard)lopers, wandelaars, skeelers en fietsers en faciliteert de ongebonden sporter die buiten aan zijn conditie en gezondheid werkt.

INHOUD VAN HET PROJECT

Wat: De leisurelanes omvatten sportlanes en een netwerk van fiets- en wandelpaden voor recreatief gebruik. Ter vergroting van de beleving zijn er speciaal ontwikkelde routeapps beschikbaar.

Sportlanes:

De sportlanes hebben een totale lengte van 19 kilometer en sluiten aan op bestaande routes van de binnenstad van Tilburg naar Het Groene Woud. Concreet gaat het om:

1. Traject Torentjeshoeve/Eindhovenseweg
2. Traject Moerenburgseweg/Kommerstraat
3. Traject Hoevensekanaaldijk/Boscheweg
4. Branding van de sportlanes. Door een speciale, kenmerkende routeaanduiding krijgen de sportlanes een allure-uitstraling. Willem II zal hierbij een prominente rol spelen.

Tevens wordt een fietsroute langs de Torentjeshoeve en de Eindhovenseweg gerealiseerd. Deze secundaire fietsroute heeft naast een sterke sportieve en recreatieve functie ook een utilitaire functie. Dit vereist een bepaalde kwaliteitsnorm (breedte, verharding, kleur van het pad). Binnen deze norm is het zeer goed mogelijk om de functie van sportlane te combineren met die van fietspad. Dit deel van de route is ook nodig om de veiligheid en bereikbaarheid van het Trappistenklooster per fiets te verbeteren. Niet alleen de recreanten profiteren hiervan, maar zeker ook de vele kwetsbare medewerkers van de Diamant Groep die op de fiets naar hun werk op de kwekerij bij de Abdij van Koningshoeven rijden.

Recreatief fiets- en wandelnetwerk:

Dwars door dit landschap van allure worden bestaande kleinschalige wandel- en fietspaden met elkaar verbonden en uniform uitgevoerd. De uitstraling zal landschappelijk zijn; de materiaalkeuze sluit daarop aan (schelpenpaden). Het gaat hier om een routestructuur van circa 8,5 kilometer.

Apps voor begeleiding sport- en belevenisroutes:

Samen met diverse partners worden apps ontwikkeld – of wordt aangesloten bij bestaande apps – om de bezoeker op een attractieve manier door het landschap te leiden.

Trekker: Gemeente Tilburg.

Betrokkenen: Abdij Koningshoeven, DLG, Diamantgroep, Brabants Landschap, Bewoners Torentjeshoeve, Wijkvereniging Koningshoeven, Were Di, gemeente Oisterwijk.

Resultaten: Moerenburg-Koningshoeven beschikt over een netwerk van multifunctionele en veilige sportlanes (kaart) die de sporter een overzichtelijk en aantrekkelijk gelegen parcours bieden. Bestaande routes in het gebied zijn opgewaardeerd en gecompliceerd. De bereikbaarheid van het Trappistenklooster is verbeterd.

Investing: € 2.425.000,-

Gevraagde bijdrage: € 835.000,-

Planning: Voorbereiding in 2014, realisatie in 2015 en 2016.

BIJDRAGE AAN DE VERSTERKING VAN HET LANDSCHAP

Aantrekkelijke fiets- en wandelroutes zorgen voor een goede verbinding tussen de stad en het land. De bestaande routes zijn met name fiets- en wandelpaden. Deze worden opgewaardeerd tot obstakelvrije leisurelanes voor sporters, waarbij hardlopers, fietsers, wandelaars en skeelers elkaar ongestoord kunnen passeren. Dit geeft ruimte aan de toename van ongebonden sporten in de openbare ruimte. De leisurelanes in Moerenburg-Koningshoeven zijn de eerste in hun soort. Later zullen in het zuidwesten en noorden van Tilburg soortgelijke initiatieven worden gelanceerd. Door gebruik te maken van deze openbare routes is de burger zich sterk bewust van de natuurlijke omgeving en werkt hij tegelijkertijd aan zijn gezondheid. Er is geen vaste entree voor de leisurelanes. Ze doorkruisen het gehele gebied waardoor de bereikbaarheid vanuit verschillende stadsdelen optimaal is. Het Trappistenklooster is een natuurlijk rust- en vertrekpunt.

BIJDRAGE AAN DE DYNAMISCHE ONTWIKKELING VAN HET LANDSCHAP

Ongebonden sporten (hardlopen, fietsen en wandelen) wordt steeds populairder. De openbare ruimte, en in het bijzonder het buitengebied, is de sportaccommodatie van de toekomst. Er ontstaan nieuwe ontwerpgevallen voor de inrichting van die openbare ruimte, de aanleg van goede fietsverbindingen en de versterking van de relatie stad en land. De afwisseling in het parcours lift mee met de verscheidenheid van het landschap. Sporters verplaatsen zich actief door het landschap en worden nieuwsgierig naar de overige recreatieve mogelijkheden.

BIJDRAGE AAN HET ONDERNEMEN EN BELEVEN IN HET LANDSCHAP

Sporters en recreanten ervaren cultuurhistorie in het natuurlandschap terwijl ze werken aan hun conditie en gezondheid. Daarnaast wordt hun interesse gewekt voor duurzame ondernemers in het landschap.

(TERUG-)VERDIENMOGELIJKHEDEN

Sporters en recreanten raken bekend met de commerciële activiteiten in het gebied. De link naar gezonde voeding, welzijn en natuurproducten wordt gemakkelijk gelegd. De verbeterde bereikbaarheid en veiligheid per fiets van en naar de Abdij Koningshoeven zullen het bezoek stimuleren. Dit geldt ook voor de andere bedrijvigheid in het gebied.

PRESTATIE: DOORBREKEN VAN BARRIÈRES

WAAROM?

Om stad en land beter te verbinden zullen bestaande barrières worden weggenomen. De stadsbewoner kan nu naar het landschapspark via drie bruggen over het Wilhelminakanaal: aan de noordkant via de Oisterwijksebaan vanuit Armhoefse Akkers, aan de zuidkant via Koningshoeven en via een brug daar tussen in. Deze laatste brug is van een oude snelweg, met veel beton en verharding die in beleving en aard weinig verbinding heeft met het landschapspark. Ter hoogte van het nieuwe stadsdeel Piushaven is het niet mogelijk om direct het landschapspark in te gaan. Verder vormt de snelweg A58 nog een barrière tussen de twee delen van het landschapspark. Langs het kanaal en via de Eindhovenseweg zijn Moerenburg en het gebied rondom Koningshoeven wel met elkaar verbonden. De fly-over rijrichting Eindhoven-Tilburg van knooppunt De Baars is de enige rijbaan die nog niet te nemen is. Bij de toekomstige aanpak van de A58 (InnovA58) wordt mogelijk een tunnel voor mens en dier gerealiseerd. De aanpak van het knooppunt gebeurt op lange termijn en de tunnel maakt om die reden nog geen onderdeel uit van deze aanvraag.

INHOUD VAN HET PROJECT

Wat: De ongebruikte banen asfalt op de toeleidende taluds worden vergroend. Dat gebeurt door grond aan te brengen en deze te beplanten. De vergroening op de taluds is de eerste stap naar een aantrekkelijker, landschappelijk waardevoller toegang van het landschapspark. Vervanging van het viaduct is niet op korte termijn voorzien. Ter hoogte van de Piushaven komt een pontje over het kanaal waardoor een ommetje uit de stad ontstaat. Het pontje maakt deel uit van het ontwerp van de zuidoever.

Trekker: Gemeente Tilburg

Betrokkenen: Bewoners bij de groene snelweg/het viaduct, Stichting Tilburg Te Water en Stichting Thuishaven Tilburg. Rijkswaterstaat is betrokken bij de aanlegsteigers.

Resultaat: Het talud van het viaduct is beplant met struweel. Het pontje vaart over het kanaal; aan beide zijden van het Havenkanaal zijn aanlegmogelijkheden gerealiseerd. Ter hoogte van Moerenburg zijn aan het Wilhelminakanaal eveneens aanlegsteigers gerealiseerd.

Investering: Beplanting talud, pontje, aanlegsteiger Wilhelminakanaal, totaal: € 250.000,-

Gevraagde bijdrage: € 90.000,-

Planning: Beplanting 2014.

Pontje in de vaart 2015-2016 (gelijktijdig met aanleg zuidoever).

Aanlegsteiger Wilhelminakanaal 2016.

BIJDRAGE AAN DE VERSTERKING VAN HET LANDSCHAP

Het landschap begint al bij de kruising van Ringbaan Zuid en Oost. Het type beplanting sluit aan op het historische Brabantse landschap.

BIJDRAGE AAN DE DYNAMISCHE ONTWIKKELING VAN HET LANDSCHAP

Water trekt bezoekers. De waarde van het Wilhelminakanaal wordt veel meer benut dankzij de aanlegmogelijkheden bij Moerenburg voor de roei- en fluisterbootjes uit de Piushaven. De stedeling zet voet aan wal en vervolgt zijn tocht te voet. Het trekpontje over het Havenkanaal tussen zuid- en noordoever van de Piushaven is de ontbrekende schakel in het ommetje Piushaven-Moerenburg

BIJDRAGE AAN HET ONDERNEMEN EN BELEVEN IN HET LANDSCHAP

Het gebruik van de botenverhuur zal toenemen wanneer er ook aanlegmogelijkheden zijn bij Moerenburg. De ligging van het landschapspark aan het kanaal wordt beter benut.

(TERUG-)VERDIENMOGELIJKHEDEN

Het trekpontje wordt aangeschaft en beheerd door de Stichtingen.

PRESTATIE: NIEUWE STREEKPRODUCTEN, SLOWFOOD

WAAROM?

Om de bezoeker de gelegenheid te geven om daadwerkelijk te proeven van dit gebied staat de ambachtelijke productie van kaas en honing op stapel. De kaas wordt voor een deel gemaakt van melk van een biologische geitenhouderij die gebruik maakt van de gronden van de abdij. De geiten lopen buiten. De honing komt van de imker die onderdeel uitmaakt van de gemeenschap van de abdij. De bijenkasten staan in de nabijheid van de abdij en de bijen vliegen onder meer op speciaal aangelegde, bloemrijke graslanden en lindebloesem. Proeven betekent hier dus ook: genieten door te zien en te beleven. Het introduceren van deze nieuwe streekproducten sluit perfect aan op de huidige activiteiten van vleesveehouderij Broeders en biologische geitenboerderij De Geitenhoeve.

INHOUD VAN HET PROJECT

Wat: Het landschap wordt dusdanig ingericht dat de biologische geitenhouderij kan beschikken over vele kleinere weilanden aan huis. De dieren lopen nooit langer dan twee weken aaneen in dezelfde wei. Een deel van de geitenmelk wordt verwerkt tot geitenkaas. Ook wordt er kaas van biologische koeienmelk gemaakt. De kaasmakerij wordt bestierd door monniken in de gebouwen van de abdij en de kaas komt op de markt via de Kloosterwinkel en de webwinkel. De abdij start ook een eigen imkerij. Een daarin gespecialiseerde monnik zet in de omgeving van de abdij bijenvolken uit en brengt honing op de markt via de eigen Kloosterwinkel en webwinkel. Voor onderhoud

en beheer van de specifieke landschapselementen worden medewerkers van de Diamant Groep (sociale werkvoorziening) ingeschakeld. Zowel de kaas als de honing is te proeven in het Proeflokaal, een ontmoetingsplaats met horecafunctie bij de abdij.

Trekker: Abdij Onze Lieve Vrouw van Koningshoeven.

Betrokkenen: Abdij Onze Lieve Vrouw van Koningshoeven, Biologische Geitenhouderij Van der Bruggen, biologische melkveehouderij, Diamant Groep, Proeflokaal, Kloosterwinkel en webwinkel.

Resultaten: In het veld zijn geiten in de wei waarneembaar, er zijn bloemrijke grasstroken en lindebomen. Daarnaast worden honing en kaas ambachtelijk geproduceerd.

Investering: Opzet van de kaasmakerij, aanpassen gebouwen en de imkerij, totaal € 107.000,-.

Gevraagde bijdrage: De gevraagde bijdrage zit voornamelijk in de landschappelijke maatregelen die elders beschreven zijn.

Planning: Zowel de kaasmakerij als de imkerij starten in 2014. De imker zal met een bescheiden aantal bijenvolken beginnen en dat in de loop van de jaren uitbouwen, afhankelijk van de vraag en de afzetmogelijkheden. Een 40-tal kasten is de ondergrens. De omvang van de kaasmakerij is afhankelijk van de grootte van de kuipen en de overige apparatuur. De verwachte productie kan binnen enkele jaren uitgroeien tot maximaal 35.000 kg per jaar.

BIJDRAGE AAN DE VERSTERKING VAN HET LANDSCHAP

Voor de aan te planten lindebomen en de kruidenrijke akkerranden en bloemrijke graslanden versterken het landschap. Ook geiten in de wei hebben een landschappelijke meerwaarde

BIJDRAGE AAN DE DYNAMISCHE ONTWIKKELING VAN HET LANDSCHAP

Voor de imkerij is het van belang dat er van het voorjaar tot en met het najaar planten zijn waarop bijen kunnen vliegen. Met de verkoop van honing en de kasten in het landschap zorgt de imkerij dus voor afwisseling het jaar rond.

BIJDRAGE AAN HET ONDERNEMEN EN BELEVEN IN HET LANDSCHAP

De geiten in de wei en de zichtbare bijenkasten in het land dagen de bezoeker uit om de ambachtelijk vervaardigde producten kaas en honing te gaan proeven. De beleving van het landschap voert de bezoeker in gedachten terug naar vroeger tijden.

(TERUG-)VERDIENMOGELIJKHEDEN

De kaasmakerij en de imkerij hebben uiteindelijk een winstoogmerk. Met de opbrengsten zullen de bepalende landschapselementen ook op langere termijn in stand gehouden kunnen worden.

PRESTATIE VERDUURZAMING VAN BIERBROUWERIJ DE KONINGSHOEVEN TEN GUNSTE VAN HET LANDSCHAP

WAAROM?

Onder verantwoordelijkheid van Bierbrouwerij De Koningshoeven BV worden de monumentale panden verduurzaamd, omdat deze dan ecologisch en cultuurhistorisch feilloos in het landschap passen. Die verduurzaming draagt daarmee bij aan de versterking van het totale landschap. Binnen deze investeringsaanvraag is de financiële component van verduurzaming van de gebouwen echter niet opgenomen, met uitzondering van de onderzoekskosten die verduurzaming van het bedrijfsproces met zich meebrengen. Op dit moment wordt een substantieel deel van de energiebehoefte van het complex al uit zonnepanelen gehaald. Verdere verduurzaming past bij de bedrijfsfilosofie van de brouwerij.

INHOUD VAN HET PROJECT

Wat: Voortgaande verduurzaming van het productieproces bestaat uit een verdere zuivering van het proceswater uit de brouwerij. De gemeente sluit hierover met de brouwerij een green deal. Daarin spreken beiden de intentie uit gezamenlijk te willen werken aan verduurzaming van het bedrijfsproces. In de eerste stap gaat het om een gezamenlijk onderzoek naar de wijze waarop de waterzuivering gestalte kan krijgen. De scenario's variëren van een klassieke zuivering tot een natuurlijk zuiveringssysteem met helofytenfilters. Daarnaast wordt gekeken of het vrijkomende water weer gebruikt kan worden als irrigatiebron voor de plantenkwekerij van de Diamant Groep die op het landgoed van de abdij is gevestigd. Zo kan wellicht de waterketen nog verder verduurzaamd worden. In een vervolgstap komt de realisatie van het systeem aan bod.

Trekker: De directie van de brouwerij.

Betrokkenen: Abdij OLV Koningshoeven en de gemeente Tilburg.

Investering: Onderzoek verduurzaming bedrijfsproces (green deal) € 5.000,-

Gevraagde bijdrage: € 5.000,-

BIJDRAGE AAN DE VERSTERKING VAN HET LANDSCHAP

Door de verduurzaming van de waterketen wordt de verdroging van het landschap, die sinds de jaren 90 heeft ingezet, tegengegaan. Hierdoor zal er weer water in de sloten staan, wat de flora en fauna ten goede komt.

BIJDRAGE AAN DE DYNAMISCHE ONTWIKKELING VAN HET LANDSCHAP

Het onderzoek dat leidt tot de realisatie van een nieuw systeem voor de waterketen van het productieproces draagt bij aan de dynamische ontwikkeling van het landschap. De meest duurzame vorm van waterzuivering betekent een nieuwe component in het landschap (helofytenfilter).

BIJDRAGE AAN HET ONDERNEMEN EN BELEVEN IN HET LANDSCHAP

Dit project ondersteunt het duurzame ondernemerschap binnen Bierbrouwerij De Koningshoeven, waar aandacht is voor mens en natuur. Het vergroten van de duurzaamheid draagt bij aan de totale merkbeleving voor het merk La Trappe en aan de aantrekkingskracht voor bezoekers. Het merk met haar slogan 'Proef de Stille' staat voor rust en bezinning. Daar sluit verduurzaming van het productieproces naadloos bij aan.

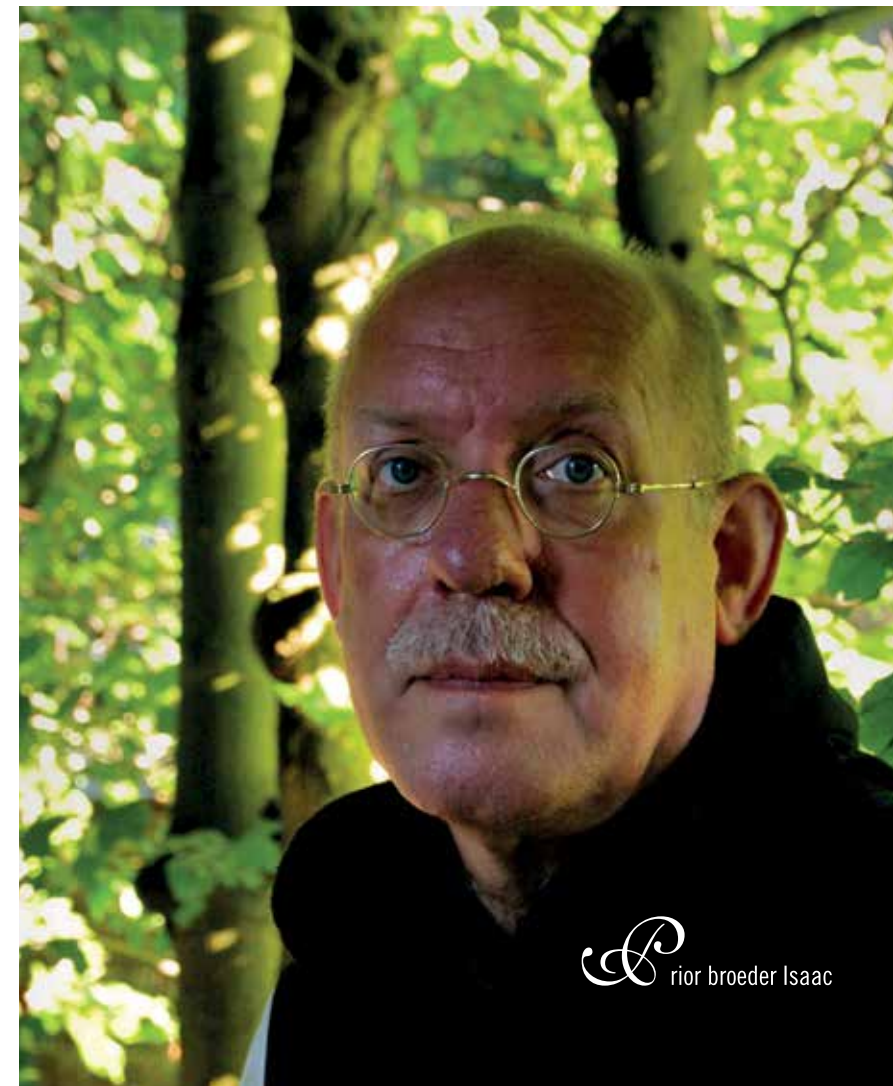
(TERUG-)VERDIENMOGELIJKHEDEN

Het vrijkomende water na de zuivering wordt gebruikt als irrigatiebron voor de plantenkwekerij.

Elke avond als de schemering invalt, verschijnen tussen de bomen op het landgoed rondom Abdij Koningshoeven diverse reeën. Af en toe is ook een vosje te ontwaren. "Deze idyllische tafereel vormen de vruchten van een stiltegebied", zegt prior broeder Isaac.

De innerlijke overtuiging van een monnik

Prior broeder Isaac is, onder Abt Dom Bernardus, de tweede overste van het klooster. Hij is ervan overtuigd dat de sfeer van dit 'oord van gebed en meditatie' uitwaaiert over de directe omgeving. "We willen die contemplatie graag voor het gebied behouden, omdat heel veel mensen zich daar prettig bij voelen." Het staat de ambities voor Koningshoeven niet in de weg. Zolang de vrijetijdsvoorzieningen en economische bedrijvigheid zich kleinschalig en maatschappelijk verantwoord en duurzaam manifesteren, voegen ze alleen maar waarde aan de omgeving toe.

"In alles wat wij, trappistenbroeders, doen hanteren we als vanzelfsprekend de drie p's – people, planet, profit. Maar we voegen daar nog een vierde 'p' aan toe: die van *profoundness*: alles wat we doen, komt vanuit een diepe, innerlijke overtuiging om uiterst voorzichtig met Gods schepping om te gaan."

Betrokken ondernemen

Het adagium 'uitvoeren wat u belijdt' is daarop een logisch vervolg. Dit komt op verschillende manieren tot uiting. "Kijk naar de bierbrouwerij, nog steeds in bedrijf binnen onze abdiymuren", vertelt broeder Isaac. "Daar zijn we nauw bij betrokken. We zien erop toe dat het bier ambachtelijk wordt gebrouwen met eerlijke producten uit de omgeving. Daarnaast werken op de brouwerij mensen van sociale werkvoorziening Diamant Groep en in het proeflokaal leren jongeren van Prins Heerlijk horeca-vaardigheden onder de knie te krijgen. Het zijn allemaal mensen die het op de reguliere arbeidsmarkt wat moeilijker hebben. We vinden het zorgen voor een ander en zorgen voor elkaar een belangrijke waarde in het leven."

Ook het milieu en de natuur kunnen rekenen op de toewijding van de monniken. Bij de ontwikkeling en productie van exclusief biologisch bier besloten ze enkele jaren geleden om een stuk landbouwgrond aan de natuur 'terug te geven' en er bomen aan te planten voor CO2-compensatie.

 prior broeder Isaac

Geen kermis, maar een fleecedeken

Vitaliteit zit hem ook in de stroom bezoekers die de abdij weten te vinden, vindt broeder Isaac. “Er komen zo’n 125.000 mensen per jaar uit binnen- en buitenland naar het proeflokaal van de bierbrouwerij. Het zijn vaak liefhebbers van Trappistenbier, maar ze hebben ook veel interesse in de cultuurhistorie van dit gebied, de sfeer en het landschap.”

Het gaat veel mensen niet om de kerkelijke structuur, daarvan is broeder Isaac zich bewust. “Er is eenvoudigweg behoefte aan spiritualiteit. Als je ziet hoeveel mensen ’s zomers neerstrijken in onze opengestelde tuin, dan kun je concluderen dat steeds meer mensen, vooral uit de stad, bewust plekken opzoeken waarmee ze voor even weg zijn uit de hectiek. We hebben eens laten onderzoeken wat bezoekers aan onze publieke tuin wilden veranderen. Wat bleek, het moest vooral blijven zoals het was: bomen, gras en stilte. Geen kermis met speeltoestellen, uitbundige parasols of muziek dus. Dat sterkte ons in de ambitie om dit gebied vitaal te maken maar in een context van rust en stilte.” En glimlachend: “Wel gaven verschillende be-

zoekers aan dat een fleecedekentje prettig zou zijn. Dan konden ze wat langer buiten op het terras van het proeflokaal blijven zitten.”

Groene verbinding

“In ons streefbeeld voor de toekomst is de omgeving van Koningshoeven veilig en eenvoudig toegankelijk voor mensen uit de regio. Geen onneembare vesting met drukke wegen, maar een gebied met lanen, omzoomd door wilgen en andere bomen.” De entree bij het voormalige ‘Huize Moerenburg’ is een goed voorbeeld. Daarbij werd een herontdekt gebied succesvol getransformeerd in een landschapspark met culturele activiteiten, recreatie en natuur. De aangelegde wandelpaden vormen een mooie entree naar onder meer Koningshoeven én Het Groene Woud. “We willen dat dit gebied veilig bereikbaar is. Ik leg de nadruk op ‘veilig’ omdat op de brouwerij, maar ook in onze kwekerij, mensen werken van Diamant Groep die

niet zo mobiel zijn. Die moeten veilig naar hun werk kunnen, liefst via veilige wegen en fiets- en wandelpaden die zijn omrand met berm en vol hoge grassen en bloemen.”

In de ecologische zone vormt Koningshoeven de groene verbinding tussen Tilburg, Moerenburg/Heukelom en de Oisterwijkse Vennen, compleet met uniek cultureel erfgoed. “Het is belangrijk dat dit behouden blijft, liefst een functie krijgt waarvan mensen gebruik kunnen maken. Neem de Rendierhoeve, het voormalige trappistinnenklooster op 400 meter van de abdij. Dit rijksmonument kan een echte blikvanger gaan vormen in het landschap. Het zou prachtig zijn om deze locatie met zijn volledig ommuurde tuin toegankelijk te maken voor het publiek, jong en oud. Met kleinschalige, ambachtelijke bedrijvigheid en passende recreatiemogelijkheden wordt de Rendierhoeve een aangenaam start- of eindpunt voor wandelaars die aan de overkant van de weg de Kerkeindse Heide van Brabants Landschap willen verkennen.”

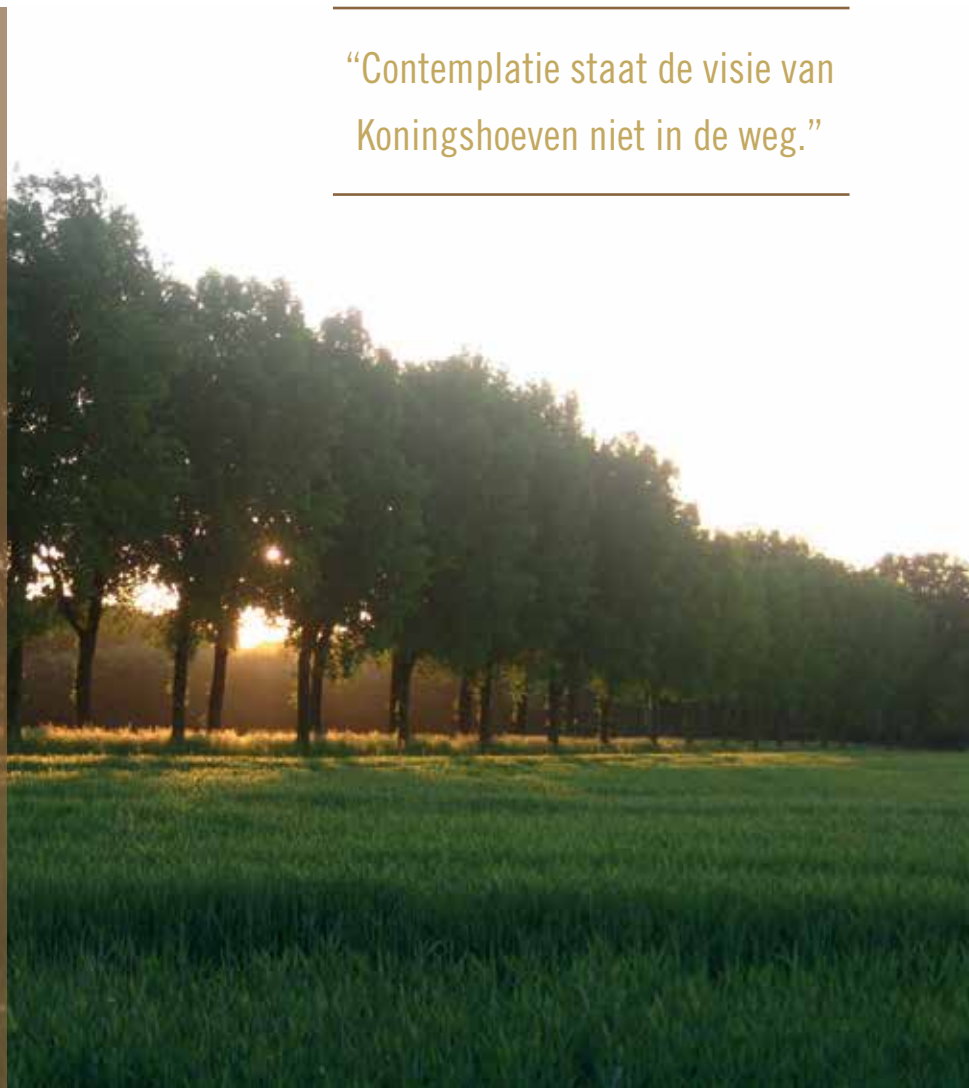
Bruggen slaan

De ondernemers in het gebied zitten op één lijn met de kloosterlingen en daar is broeder Isaac blij om. “Zij versterken de unieke facetten van dit gebied en dragen met hun bedrijven en dieren bij aan een sterke stad-plattelandverbinding.” Alle componenten zijn wat broeder Isaac betreft aanwezig om de vitaliteit in het gebied te vergroten. “We slaan hiermee een brug tussen stad en platteland. Een aantrekkelijk Koningshoeven zorgt ervoor dat de poort naar het achterliggende platteland – Het Groene Woud – wijd open staat.”

Gastvrij

Wat broeder Isaac betreft komen nog veel meer mensen naar Koningshoeven toe. Als (sport)recreant, als cultuur- en natuurliefhebber, als gast van de abdij. “We zijn gastvrij en doen veel om nieuwe vormen van gastvrijheid aan te bieden. Onze bierbrouwerij met proeflokaal en tuin is voor het grote publiek toegankelijk. Dat blijft ze ook. Onze abdij en onze abdijs tuin zijn echter besloten, dat hoort nu eenmaal bij onze manier van leven. We koesteren onze contemplatieve levensstijl. Toch laten we ook niet-kloosterlingen de rust en regelmaat van het kloosterleven graag ervaren. Deze omgeving is uitermate geschikt voor gebed en meditatie en daarom blijven we ons gastenverblijf – op afspraak – graag open stellen voor iedereen die zich enkele dagen in gebed, stilte en bezinning wil terugtrekken.” Het klooster ontplooit ook nieuwe vormen van gastvrijheid, zoals de masterclasses die er plaatsvinden voor middelbare scholieren.

“Contemplatie staat de visie van Koningshoeven niet in de weg.”

Heel subtiel is ze aanwezig in de tuin van trappistenbrouwerij De Koningshoeven, de geur van hop, gerstemout en gist. Hier wordt, tegen de achtergrond van de abdij, het enige Nederlandse trappistenbier gebrouwen. De brouwerij is met zijn proeflokaal uitgegroeid tot een van de grotere trekpleisters van de gemeente Tilburg. “Dat smaakt naar meer”, knikt algemeen directeur Thijs Thijssen. “We hebben ambities voor dit gebied, maar wel met behoud van de ‘authenticiteit’ die mensen zo waarderen.”

en gastvrij onthaalt in het Proeflokaal

Proeven van *authentiek* Brabant

TRAPPISTENBROUWERIJ DE KONINGSHOEVEN B.V., CENTRUM VAN BEDRIJFVIGHEID

‘La Trappe’ heet het bier dat op Koningshoeven wordt gebrouwen. De brouwerij brouwt het op ambachtelijke wijze en volgens een receptuur die door de trappisten van Koningshoeven werd ontwikkeld. Er komen uitsluitend natuurlijke ingrediënten aan te pas, zoals hop, gerstemout en gist; het water voor het bier haalt de brouwerij uit eigen bron. “Alles wat we hier doen – nog altijd binnen de muren van de abdij – gebeurt in de context van het klooster.” Dat verklaart misschien wel de rust die hier ‘hangt’, ondanks de bedrijvigheid die nodig is om bier te produceren en wereldwijd te leveren. La Trappe vindt vanuit Berkel-Enschot al jarenlang zijn weg over de hele wereld. En zo komt het, dat zelfs bierliefhebbers in Zuid-Amerika genieten van een biertje van Brabantse bodem.

Puur bos

De kracht van Koningshoeven en omgeving schuilt volgens Thijssen in de daadkracht die wordt getoond. “De trappisten stimuleren dit sterk. Geen woorden, maar daden, vinden ze. Dat leidt onder meer tot groener produceren: we kopen grondstoffen zoveel mogelijk in bij boeren in de omgeving zodat we de CO2-uitstoot beperken. We gooien de reststoffen uit de brouwerij niet weg, maar leveren die aan de abdij-bakkerij voor het brood en aan de boeren voor hun dieren. Bij de ontwikkeling van ons eerste biologische trappistenbier ‘PUUR’ plantten we naast de brouwerij een 1,3 hectare groot nieuw bos aan om de CO2-uitstoot te compenseren die bij de productie vrijkomt. En natuurlijk gebruiken we duurzame bronnen om energie op te wekken. Zo ‘draait’ de Kloosterwinkel op zonne-energie, net zoals het oplaadpunt voor elektrische fietsen. Ook bekijken we de mogelijkheden om duurzame bronnen te gebruiken voor het stoken in de brouwerij.”

Jarlijks strijken duizenden bezoekers neer op het terras van het proeflokaal.

Ook sociaal manifesteert de brouwerij zich stevig. Zo wordt een deel van de inkomsten aangewend voor sociale doelen en is het personeelsbeleid gericht op het creëren van kansen voor mensen die het op de arbeidsmarkt moeilijk hebben. “We zijn daarom jaren geleden een samenwerking aangegaan met medewerkers van de sociale werkvoorziening Diamant Groep en van Prins Heerlijk.” Het leverde de brouwerij in 2010 het predicaat Beste Maatschappelijk Verantwoorde Ondernemer van Tilburg op.

Toekomst

De manier waarop de brouwerij werkt, vormt een stevig fundament voor de toekomst. “Alle ambities die we hebben, zijn gebaseerd op onze kernwaarden. De manier waarop we produceren, hoe we omgaan met mensen, hoe we de sfeer van deze streek koesteren... Dit alles oefent een sterke aantrekkingskracht uit, merken we. Op recreanten en passanten, maar ook op mensen die hier werken. Wat we hier hebben, is van onschatbare waarde. Dit gebied met zijn natuur, mensen, bedrijvigheid en kostbare landschap moeten we versterken, om het voor latere generaties in al zijn pracht te behouden.”

Op en rond de brouwerij zijn dagelijks rondleidingen. Het proeflokaal ontvangt zo’n 125.000 bezoekers per jaar om hier bier te proeven, te lunchen of te wandelen in de kloostertuin. “Maar het is beslist geen doorsnee bar. Geen muziek en geen feestjes dus.” Dat weerhoudt mensen er niet van om te komen. Sterker nog, het aantal bezoekers groeit.

“Alles wat we doen, gebeurt ambachtelijk. Bewust, omdat het past bij de trappistenorde die ‘met handenarbeid in het levensonderhoud voorziet’. Dit vormt ook bij nieuwe ideeën voor bijvoorbeeld de Rendierhoeve ons belangrijkste uitgangspunt. Wat we bedenken, is kleinschalig en past bij het historische karakter van het monument. Dat maakt de economische bedrijvigheid bijzonder. Het is een factor die aantrekkingskracht op het gebied uitoefent, waardoor meer mensen deze streek opzoeken.”

De brouwerij is nog steeds gevestigd in de monumentale panden van het klooster.

‘Met nieuw bos compenseren we de CO2-uitstoot van de bierproductie.’

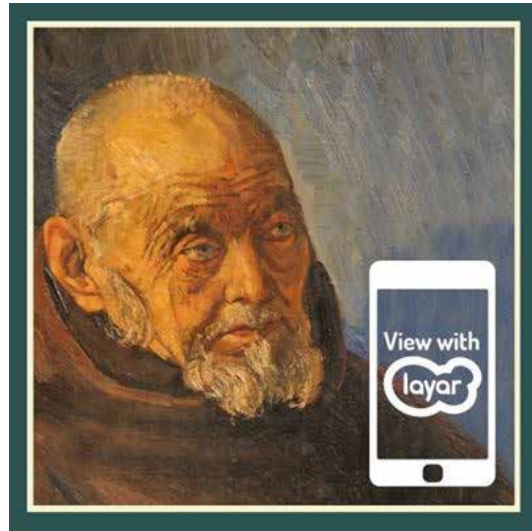
Bierbrouwerij Koningshoeven B.V. brouwt het enige Nederlandse trappistenbier

Wandel-app boordevol beleving

Met de routeApp van het Tilburgse Natuurmuseum Brabant wordt een wandeling door Moerenburg-Koningshoeven een echte beleving. Zien, leren en doen, gewoon met je smartphone in de hand. Met de routeApp – thuis te downloaden – lopen wandelaars probleemloos de juiste route door Moerenburg-Koningshoeven. Maar de app biedt meer: teksten, geluiden, filmpjes en foto's bevatten tal van verrassende wetenswaardigheden over dit Brabantse landschap.

Ook via opdrachten, spelletjes en vragen voor onderweg leren wandelaars volop over de natuur en de cultuurhistorie in Moerenburg-Koningshoeven. Daarmee wordt elke wandeling een interactieve en leerzame beleving, bij uitstek geschikt voor gezinnen met kinderen.

De app maakt eveneens een koppeling met het Natuurmuseum Brabant zelf. De activiteiten die het museum in eigen huis aanbiedt, zoals de ontdekzone voor kinderen of een tentoonstelling, kunnen met de routeApp buiten in landelijk gebied worden voortgezet. Dat versterkt de beleving; mensen worden zo extra geprikkeld om nog meer te weten te komen over Moerenburg-Koningshoeven.

Tastes of Trappists

Onlangs heeft de Europese Unie zijn goedkeuring gegeven aan het internationale project Tastes of Trappists. Rond de verschillende trappistenkloosters in Europa zullen gezamenlijke arrangementen worden ontwikkeld, zal gezamenlijke marketing worden gevoerd, certificering worden ingevoerd en kennis- en informatieuitwisseling plaatsvinden. Dit alles in het kader van het programma voor duurzame internationale thematische toeristische producten. Het project, waar naast Nederland ook België, Duitsland en Italië bij betrokken zijn, sluit naadloos aan bij de ambities van het Landschapspark Moerenburg-Koningshoeven.

Van landbouw naar bier

“Dan zijn zij pas echte monniken, als zij van het werk van hun handen leven.” Dat schrijft Benedictus, de ‘architect’ van het westerse kloosterleven. Volgens zijn richtlijnen moeten trappistenmonniken in hun eigen onderhoud voorzien. De trappisten die in 1881 naar Berkel-Enschot kwamen, leefden aanvankelijk van akkerbouw en veeteelt. Maar voor de groeiende gemeenschap waren de inkomsten op de schrale grond al snel niet meer toereikend. Daarom stapten ze over op het brouwen van het bier La Trappe, wat naadloos aansloot bij de levensaad van zuidelijk Nederland dat een heuse biertraditie kende. De naam La Trappe is afkomstig van de Franse abdij ‘Notre-Dame de la Grande Trappe’ in het Normandische Soligny-la-Trappe. Dat werd kortweg ‘La Trappe’ genoemd. Tot op de dag van vandaag is de bierbrouwerij een zeer belangrijke bron van inkomsten voor het klooster.

Mooie, veilige fietspaden door het landschap zijn een belangrijk onderdeel van het streefbeeld voor Koningshoeven. Het landschap met zijn natuur en cultuur leent zich er uitstekend voor om verkend en beleefd te worden.

Abdij Koningshoeven is opgenomen in tal van fietsroutes (onder meer van de VVV Tilburg), als passage- of vertrekpunt van een mooie fietstocht door het Tilburgse buitengebied. Deze routes verbinden landelijke gebieden zoals Moerenburg en de Kampina met elkaar. Het verfraaien en fietsvriendelijker maken van de wegen rond Abdij Koningshoeven brengt nog meer mensen ertoe ‘op de pedalen’ te stappen, iets wat de vrijetijdseconomie van Koningshoeven en omgeving ten goede komt.

Fietsvriendelijke paden

“Het recreatieve belang van fietsvriendelijke paden is groot”, knikt operationeel directeur Marcel Martin van sociale werkvoorziening Diamant Groep. “Het is prettig en aangenaam fietsen op paden die met bijvoorbeeld groenstroken van de rijbaan zijn gescheiden. Ze versterken bovendien de ‘groene’ ambiance in deze contreien en toeristen op de fiets zullen zich gastvrij ontvangen voelen. Ze krijgen de kans om de natuur te beleven, zoals heel veel mensen die kans al krijgen én volop grijpen in bijvoorbeeld Moerenburg.”

Natuurschoon

Wat Martin betreft is een mooi, gastvrij Koningshoeven tegelijkertijd een fietsveilig Koningshoeven. “Die veiligheid is belangrijk. Voor recreanten maar ook voor mensen die op en rond Abdij Koningshoeven werken. Neem alleen al de ruim honderd Diamant Groep-medewerkers die elke dag, weer of geen weer, op de fiets stappen om naar de abdij-kwekerij te rijden. Met een infrastructuur die vriendelijk is voor de fietser én die past bij het landschap van Koningshoeven ligt het natuurschoon voor het grijpen. Voor iedereen.”

Op de Pedalen

Financiering

Projecten	Investering	Eigen financiering	Percentage eigen financiering	Gevraagde bijdrage LvA	Percentage gevraagde subsidie
Versterking van het landschap	€ 2.717.396	€ 342.450	13%	€ 2.374.946	87%
Nieuwe iconen in een Vorstelijk Landschap	€ 2.735.000	€ 2.038.000	75%	€ 697.000	25%
Verbinden stad en land	€ 2.787.000	€ 1.857.000	67%	€ 930.000	33%
Totaal	€ 8.239.396	€ 4.237.450	51%	€ 4.001.946	49%

In de tabel wordt een totaaloverzicht gegeven van de investeringen en de benodigde financiering. Een nadere uitsplitsing van de financiële gegevens is beschikbaar en zal als aparte bijlage worden toegevoegd aan het investeringsvoorstel.

De gevraagde bijdrage vanuit de subsidieregeling Landschappen van Allure Noord-Brabant is circa 4 miljoen. Hiermee wordt een totale investering mogelijk van ruim 8 miljoen. Iedere euro vanuit de subsidieregeling Landschappen van Allure wordt hiermee minimaal verdubbeld.

Feitelijk gaat het echter om een nog grotere investering in het gebied met de geplande aanpassingen aan de cultuurhistorisch waardevolle gebouwen. De nieuwe iconen zijn wel een wezenlijk onderdeel van het totale project. Met het oog op de intentie van de subsidieregeling hebben wij echter gemeend deze investeringen buiten de investeringsaanvraag Landschappen van Allure te moeten laten.

Vermeldenswaardig is dat de participatie van vele maatschappelijke partners, natuurorganisaties, ondernemers en overheden een stevig fundament legt onder de investeringsaanvraag. De grote betrokkenheid en bereidheid van velen om te investeren in het gebied maakt het project tot een breed gedragen

initiatief met een grote slaagkans.

Alle betrokken partijen hebben baat bij het realiseren van het Vorstelijk Landschap van Allure Moerenburg-Koningshoeven. Innovatieve verdienmodellen maken onderdeel uit van de investeringen en garanderen dat partijen blijven investeren in het Vorstelijk Landschap. Ook na afloop van de planperiode zal het Vorstelijk Landschap doorontwikkelen.

De werkgelegenheidseffecten die optreden als direct uitvloeisel van het investeringsprogramma zijn lastig te kwantificeren. Wij zijn er echter van overtuigd dat de werkgelegenheidseffecten substantieel zijn gezien de aard van de investeringen en de positieve impuls die dit geeft aan de regionale economie.

Colofon

'Vorstelijk Landschap' is een eenmalige uitgave van de samenwerkende partners in het kader van 'Landschap van Allure'.

Concept:

Paul van Hoesel (gemeente Tilburg),
Jack van de Gevel (gemeente Tilburg),
Angela Barendregt (gemeente Tilburg),
Jan Schellekens (Vitaal Leisure Landschap
Regio Hart van Brabant)

Tekst:

Manon Pel (Tekst & Project)

Vormgeving:

Linda van der Heijden (gemeente Tilburg)

Fotografie:

Broeder Wigbert, Paul van Hoesel,
Jan Schellekens, John Severns,
Yvonne Simons, Angela Barendregt,
Beeldveld Wilfried Scholtes, Gerdi Beks,
Wim Hoogveld, Regionaal Archief,
Shutterstock

Print:

Gemeente Tilburg
Januari 2014

#13.420